

Meidän Maito

ARLA SUOMI -YHTEISTYÖRYHMÄN LEHTI

2 • 2014

INVESTOINTITAHTI TILOILLA KASVAA

s. 6-8

”Arla Suomi –yhteistyöryhmän investoivien tilojen palvelut tulivat tarpeeseen”

s. 11

Karjan hyvinvointi lähtee hoitajasta

s. 18

Yhtiöittämisen edut kannattaa tutkia

s. 34

Tuottajat viihtyivät Linnanmäellä

P4 varmistaa kiiman viidessä minuutissa

P4 Rapid -pikatesti mittaa maidosta viidessä minuutissa progesteroni-hormonin pitoisuuden ja kertoo havainnollisesti, onko lehmä kiimassa. Oikean siemennysajan kohdan mahdollisimman tarkalla määrittämisellä on vaikutuksensa tilan taloudelliseen tulokseen.

Helppoa ja nopeaa:

- ✓ Lypsä käsin viisi suihketta maitoa (esim. tarkkailunäyteputkeen).
- ✓ Ravista maitoa 2-3 kertaa.
- ✓ Ime pipetillinen maitoa (0,5 ml) ja siirrä se pakkauksessa tulleeeseen koeputkeen.
- ✓ Aseta testiliuska koeputkeen niin, että testiliuskan valkoinen osa on maidon peitossa. Seuraa, että maito nousee testiliuskaan.
- ✓ Katso tulos 5 minuutin kuluttua. Tulkintaan saa apua pakkauksen tulkintaohjeesta.

- ✓ Hinta 99 € / 25 kpl, 25 € / 5 kpl + alv.
- ✓ Pakkauksessa on mukana kaikki testin tekemiseen tarvittava materiaali sekä selkeät ohjeet.
- ✓ MTT:n testaama P4 saatavilla Faban seminologeilta, SonniShopista ja FabaPutiikista Faban kotisivuilta.

Lisätietoja P4-progesteronitestistä:

Faban kumppani

Kuvittele paras mahdollinen lehmä, me hoidamme loput.

www.faba.fi

Meidän Maito

ARLA SUOMI YHTEISTYÖRYHMÄN LEHTI

6. vuosikerta

PÄÄTOIMITTAJA:

Sami Kilpeläinen

Sähköposti:

sami.kilpelainen@arlafoods.com

ULKOASU: Kaija Rinkinen PJP

TOIMITTAJA: Antti Äijö PJP

Postiosoite:

PL 77, 00101 HELSINKI

Puhelin:

(040) 580 7953

Sähköposti:

antti.aijo@pellervo.fi

Ilmoitukset ja tilaukset:

Minna Tamminen

Hämeenlinnan Osuusmeijeri

Meijerikatu 4

13100 Hämeenlinna

JULKAISIJAT:

Arla Oy

Halkivahan Meijeri Oy

Hämeenlinnan Osuusmeijeri

Kaustisen Osuusmeijeri

Kiteen Meijeri Oy

Laaksojen Maitokunta

Limingan Osuusmeijeri

Paavolan Osuusmeijeri

Porlamin Osuusmeijeri

Ranuan Meijeri Oy

Ruhan Meijeri Ky

TUOTANTO:

Pellervon Julkaisupalvelu Oy

PAINOPAikka:

PunaMusta Oy, Joensuu

”Säästetty euro on tienatun veroinen”

Suomen kesä osoitti lopulta parhaat puolensa. Kesäkuun sateiden jälkeen nautittiin ennätysellisen pitkistä helteistä. Viileä alkukesä muuttui paikoin lähes kuivuudeksi. Valtaosin rehu- ja viljasato saatiin korjata määrällisesti ja laadullisesti hyvänä. Syksystä vettä taas on riittänytkin.

Arla Oy:n ja Arla Suomi -yhteistyöryhmän vahva panostus Maitoa Suomesta –brändiin, samoin kuin nimiudistus, on otettu positiivisesti vastaan niin kuluttajien, asiakkaiden kuin tuottajien keskuudessa. Heinäkuussa yli 800 henkeä kokoontui Linnanmäellä viettämään yhteistä tilaisuutta, johon oli kutsuttu kaikki maidontuottajat ja ryhmämme työntekijät perheineen. Työkiireiden ja arkisten askareiden vastapainoksi on tärkeää päästä irtautumaan välillä perheen, naapurien ja tuttuun kanssa hyvän ruuan sekä letkeän hauskanpidon merkeissä. Nauru pidentää ikää.

Venäjä vaikuttaa vain välillisesti

Maailmantalous voi heilahtaa nopeasti. Vakaa kasvu maitomarkkinoilla notkahti, kun Venäjä asetti pakotteita elintarvikekaupalle. Arla Suomi -yhteistyöryhmä ei ole viime vuosina vienyt Venäjälle tuotteita. Arla Foodsin vienti Venäjälle oli vain yksi prosentti konsernin liikevaihdosta. Venäjä on Kiinan ohella maailman nopeimmin kasvavia maidonkuluttajamaita. Siksi maitoviennin loppuminen on vaikuttanut Euroopan ja maailman maitomarkkinoiden kautta välillisesti kaikkiin maailman maidontuottajiin.

Tuottajahintapaineet ovat kasvaneet yrityksillä. Arla ei ole tehnyt välittömiä tuottajahintamuutoksia. Seuraamme tilannetta markkinoilla. Markkinamuutokset ja maidon ylitarjonta on huomioitava. Tuottajahintataso ei ole valitettavasti turvassa.

Arla auttaa tuottajia

Maidontuottajan tilipussista kaksi kolmasosaa tulee maidon myyntituloista ja loput maataloustuista. Hintavaihteluja voidaan nähdä talven ja tulevan vuoden aikana myös maitokiintiöiden poiston takia. Suomessa maitotilitys on ollut viime vuosina yli 45 snt/l. Kun kaikki pellon, litrojen ja eläimien kautta tulevat tuet kohdennetaan maitolitraan, ollaan liikuttu keskimäärin noin 25-30 snt/l haarukassa.

Tukimäärissä etelään tuleva eläinpalkkio lisää tukimäärää. Hankaluutena on, että ensimmäisen erän osalta tuki maksetaan vasta vuoden lopulla. Peltotuissa ja hyvinvointituessa suunta on alaspäin. Pohjoisesta tuesta ei vielä lopullisia päätöksiä ole.

Maidontuotannon kustannukset ovat kansainvälisen vertailun mukaan Suomessa yli 70 snt/l. Tilalta ulospäin maksetut ostot eli kassamenot rehuihin, lannoitteisiin, palveluihin jne. ovat olleet noin 40-45 snt/l. Poistoissa taso on liikkunut 5 snt/l investoivien tilojen jopa 15 senttiin/l. Tuottojen jälkeen jäävä loppuosaa on viljelijälle jäävää palkkaa.

Arla Suomi -yhteistyöryhmä on tarttunut nyt voimalla tilojen kustannuksiin. Markkinahinnat vaihtelevat, mutta kustannuspuolella työtä voidaan tehdä mm. hintaeturehujen kautta. Investoinneissa säästöjä voi löytyä paljon oikeilla toimintatavoilla. Ota siis yhteyttä omaan meijeriin ennen suunnittelua, sillä jo suunnitelmavaiheessa voidaan merkitä merkittävät investoinnin säästömahdollisuudet.

”Säästetty euro on yhtä arvokas kuin tienattu euro.” Me Arla Suomi -yhteistyöryhmässä haluamme tienata ne molemmat eurot tuottajan pussiin. Haluathan sinäkin?

Sami Kilpeläinen
Päätoimittaja,
hankintajohtaja

Turbulenssia maitomarkkinoilla

TEKSTI: ANTTI ÄIJÖ

Maitomarkkinoilla on nyt häiriöitä, jotka väistämättä vaikuttavat kaikkien meijereiden toimintaan”, sanoo Arla Oy:n toimitusjohtaja Reijo Kiskola. Häiriöt maailmanmarkkinoilla alkoivat jo keväällä ja tilannetta pahensi Venäjän kesällä asettama tuontikielto.

Markkinajohtaja päätti elokuussa laskea maidosta maksettavaa tuottajainhinta. Arla Suomi ei tällaista päätöstä ole tehnyt.

”Me seuraamme tilannetta päivittäin ja olemme valmiita reagoimaan tarvittaessa nopeastikin. On selvä, että tuottajainhinnan laskun vuoksi markkinajohtaja pystyy tarjoamaan kaikkia tuotteita markkinoille aikaisempaa halvemmalla”, Reijo Kiskola toteaa.

Käänte maitotuotteiden maailmanmarkkinoilla tapahtui viime keväänä, kun Kiina vähensi ostojaan ja alkoi kuluttaa varastojaan. Tämän seurauksena muun muassa voin ja maitojauheen hinnat ovat voimakkaasti laskeneet. Tilannetta kärjistää lisäksi se, että maidon tuotantomäärät ovat keskeisissä tuottajamaissa kasvussa.

”Suomen markkinoille suuri merkitys on Venäjän tuontikiellolla. Niin sanottujen Putin-tuotteiden tarjonta vaikuttaa selvästi kilpailua kiristävästi.”

Markkinoiden käänne korostaa sitä, että maitotiloilla on syytä varautua hintavaihteluihin. Tuottajien on syytä toimia taloudellisissa ratkaisuisaan niin, että tällaisten heikompienkin aikojen yli päästään.

”Nyt näyttää heikommalta, mutta pi-

demällä aikavälillä maitotuotteiden kulutuksen arvioidaan kasvavan. Kiinan odotetaan aloittavan ostot syksyn mitaan ja sen pitäisi katkaista maailmanmarkkinahintojen alamäen”, Reijo Kiskola arvioi.

Seuraavaksi maitomarkkinoiden kotinkiveksi on arvioitu EU:n maitokiintöiden poistumista ensi keväänä. Tuotantotilastot viittaavat siihen, että tähän on suurissa maitomaissa jo varauduttu. Suuria tuotannon lisäyksiä ei arvioiden mukaan nopeasti ole tulossa.

Maidontuotanto on Suomessakin tänä vuonna selvässä kasvussa. Arla Suomi yhteistyöryhmän osalta maitomäärän kasvu on kymmenen prosentin luokkaa. Osa lisäyksestä on peräisin ryhmän meijereihin liittyneiltä uusilta tuottajilta. □

Tuki uudistus EU:n komission käsittelyssä

TEKSTI: SAMI KILPELÄINEN

Suomen keväällä lähetetty esitys maaseudun kehittämissuunnitelma on edelleen odottamassa päätöksiä. EU:n komissio pyysi elokuun alussa Suomelta tarkennuksia noin 170 kohtaan erityisesti ympäristökorvausohjelmaan ja investointitukiohjelmaan.

Suurin muutos ensi vuonna tapahtuu ympäristökorvauksissa. Jatkossa ohjelmaan sitoutuvien tilojen tilojen pitää valita ravinteiden tasapainoinen käyttö -toimenpide, joka vastaa pitkälti vanhan ympäristötuen perustoimenpidettä. Lannoitusehdoissa on tulossa tiukennuksia muun muassa niin, että lannan fosfori lasketaan 100 %:sti kasveille käyttökelpoiseksi.

Perustuen tuleva taso on Suomen esityksessä 54 euroa/ha. Ympäristökorvaus painottuu vahvemmin Etelä-Suomen AB-tukialueille ja esimerkiksi suojavyöhykkeiden ja luonnonhoitopeltonurmien tukitase esitetään 20–50 euroa/ha siellä kor-

keammaksi kuin C-alueella. Lisäksi tilat voivat valita lohkoittaisia toimia, jotka voivat jatkossa vaihdella vuosittain. Lohkoittaisiksi toimiksi esitetään mm. lietalannan sijoittamista peltoon tai peltojen talviaikaista kasvipeitteisyyttä.

Luonnonhaittakorvaus olisi Suomen esityksen mukaan C-alueen kotieläintalalla lisäosineen noin 307 euroa ja AB-alueella 282 euroa/ha. Esityksen mukaan 250 hehtaaria ylittävältä osalta tuki olisi 90 % ja 350 hehtaaria ylittävältä osasta 80 % täydestä tuesta.

Suomi esittää komissiolle, että ”maatilan viljelyjärjestelmä katsotaan kotieläintaloudeksi, jos maatilalla on eläinyksiköitä

vähintään 0,35 ey/ha.” Toisin sanoen noin 25 lehmän tilalla, jolla on noin 35 eläinyksikköä, voisi peltoala olla enintään 100 ha, tai tila tippuisi tuessa kasvinviljelytilaksi. Tällöin luonnonhaittakorvaus olisi n. 60 euroa/ha pienempi.

Luomussa voi Suomen esityksen mukaan jatkossa olla edelleen ilman, että eläimet ovat luomun piirissä. Kotieläintila voi luomun osalta toimia niin, että tekee luomusoitumuksen vain kasvinviljelystä ja pitää eläimet tavanomaisessa tuotannossa tai tekee sitoumuksen luomukotieläintuotannosta ja hoitaa eläimiä luomun mukaisesti ja myy maidon luomuna. Ohjelmassa ei ole pakkoa myydä maitoa luomuna saadakseen peltotuet.

Eläinten hyvinvointituki heikkenee esityksen mukaan merkittävästi perustuen osalta. Tukitaso laskee 50 eurosta vain 11 euroon eläinyksiköltä. Kansallisten tukien osalta päätöksiä ei edelleenkaan ole. □

270 000 säästettyä ajokilometriä

TEKSTI: KRISTA KORPELA-KOSONEN

Arlan maidonkeräilyreitit on uudistettu Etelä-Suomen alueella ja seuraavaksi on pohjoisemman Suomen vuoro. Keräilyreittien optimointi vähentää tuntuvasti ajokilometriä määrää. Uudistusta on toteutettu yhteistyössä maidontuottajien kanssa.

Suomen maanteillä kulkee joka päivä 12 maitoautoa, jotka huolehtivat maidon kuljetuksesta Arla Suomi -yhteistyöryhmän tuot-

tajilta meijereihin. Etelä-Suomen alueella liikennöivät maitoautot ovat kesäkuun alusta lähtien noudattaneet uudistettuja keräilyreittejä. Aikaisempien 30:n reitin sijaan ajettavana on nyt 15 keräilyreittiä.

”Vanhat reitit olivat olleet käytössä jo vuosien ajan, joten ne oli aika ottaa lähempään tarkasteluun, jotta ristikkäiseltä ajolta vältyttäisiin. Uudelleen suunnitellut ja optimoidut keräilyreitit merkitsevät vuositasolla noin 270 000 ajokilometriä vähemmän. Tämä tuo meille kustannussäästöjä ja pienentää maitoautojen liikennöin-

nistä aiheutuvaa ympäristökuormitusta”, kertoo maidonkeräilystä vastaava logistiikkapäällikkö Jani Aholaakko.

Arlalla ja sen yhteistyömeijereillä on Suomessa yhteensä noin 630 maidontuottajaa, joiden tiloilta meijerit vastaanottavat vuodessa noin 170 miljoonaa litraa maitoa. Tilat sijaitsevat kaikkialla Suomessa aina Muoniosta Ylivieskaan ja Skåldön saarelle Tammisaareen. Maitoauto hakee maidon tilalta yleensä joka toinen päivä.

”Keräilyreittien muutoksista on tiedotettu aktiivisesti maidontuottajille ja hei-

dän toiveitaan on pyritty kuuntelemaan. Toteutetut muutokset on otettu pääsääntöisesti erittäin hyvin vastaan”, Aholaakko kuvailee toimivaa yhteistyötä.

Aholaakon mukaan keräilyreittien uudistus on saatu Etelä-Suomen alueella vietyä hyvin läpi. Seuraavaksi on tarkoitus uudistaa keräilyreitit muualla Suomessa.

”Nämäkin muutokset toteutetaan yhteistyössä maidontuottajien kanssa. Mikäli tiettyä tilaa koskevat muutokset ovat suuria, niistä neuvotellaan aina erikseen”, Aholaakko sanoo. □

Eteläisemmän Suomen

keräilyreiteiltä maito toimitetaan näihin meijereihin:

- Sipoon meijeri, Söderkulla
- Hämeenlinnan Osuusmeijeri
- Halkivahan Meijeri, Urjala
- Ruhan Meijeri, Orimattila
- Porlamin Osuusmeijeri, Lapinjärvi

Pohjoisemmän Suomen

keräilyreiteiltä maito toimitetaan näihin meijereihin:

- Kiteen Meijeri
- Laaksojen Maitokunta, Ylivieska
- Kaustisen Osuusmeijeri
- Ranuan Meijeri
- Paavolan Osuusmeijeri
- Limingan Osuusmeijeri

SISÄLTÖ

- 3 Pääkirjoitus
- 4 Ajankohtaista
- 6 Maidontuottajan puolella montusta parkettiin
- 11 Parressa voidaan hyvin
- 12 Nautatilan terveydenhuolto tuottajan apuna
- 14 Tartuntatautiin riskit kasvavat kesän jälkeen
- 17 Arlan pohjoisin maitotila
- 18 Yhtiöittäminen on varattava aikaa
- 20 Kiteen Meijeri on lähellä tuottajia
- 21 Yhdessä yrittäminen parantaa jaksamista

- 22 Ranuan Meijerin maitomäärä kasvussa
- 23 Meijeri kehittää toimintaansa
- 24 Kehityspäällikkö navetassa
- 25 Laatu on ykkösasia maidon kuljetuksessa
- 27 Meijerien kuulumisia
- 28 Nimityksiä
- 29 Arlan syksyuutuuksia
- 30 Uusi tuoteperhe maitotilan tarpeisiin
- 31 Heritage label-astetta parempaa leivällesi
- 33 Arlalaiset saivat hyvää palautetta kauppoissa
- 34 Perheet viihtyivät Linnanmäellä

Nykyvaatimusten mukainen lietesäiliö vaatii paljon tilaa.

Maidontuottajan puolella montusta parkettiin

TUOMAS KOIVUNIEMI, TEKSTI JA KUVAT

Arla Oy, yhteistyömeijerit ja rakennuttajakonsultti auttavat tuottajaa investointien suunnittelussa ja toteutuksessa.

Maidontuottaja **Camilla Wasström** hymyilee tyytyväisenä rakennuttajakonsultti **Matti Kokon** vieressä. Raaseporin Brasbyn kylään nousee parhaillaan uusi yhden robotin ja 75 lypsävän lehmän navetta, jonka tarkoitus valmistua marraskuussa. Wasströmillä ei ole huolta projektin kustannuksista tai valmistumisesta ajallaan, sillä investointi on konsultin osavissa käsissä. Tuottaja itse voi rakentamishuolten sijaan keskittyä nykyisen 52-päisen karjan ja kaikkiaan 150 hehtaaria kattavan maatilan hoitoon.

Etujen valvoja

Matti Kokko on Arlan yhteistyökumppani tuottajille suunnatussa maatilojen investointien konsultointi-palvelussa. Palvelun

ideana on, että konsultti toimii tuottajien edunvalvojana heidän tehdessään navettainvestointeja.

Minun roolini on valvoa tuottajien etua tässä investoinnissa eli että asiat sujuvat, kustannusarvio pitää ja rakentajat tekee sellaisen tuotteen kuin on tilattu ja

Konsulttia käyttäen investoiva yrittäjä voi paremmin keskittyä maitotilan pyörittämiseen.

Camilla Wasströmin uuden navetan on tarkoitus valmistua marraskuussa.

sovitussa aikataulussa. Olen apuna myös neuvotteluissa rahoittajien ja lupa-asioissa viranomaisten suuntaan, Kokko valaisee tehtävänkuvansa.

Ei ylilyöntejä

Rakennuttajakonsultin töitä Kokko tekee yhden miehen yrityksen Inkok Oy:n kautta. Miehellä on laaja yhteistyökumppaneiden verkosto, joiden avulla ja kautta löytyy asiantuntemusta isojen navettahankkeiden laskentaan, lupa-asioihin ja projektin hallintaan.

Olemme yhteistyössä Arlan kanssa vieneet tätä konsulttikonseptiä eteenpäin. Arla on ottanut sen kannan, että tuottajien etua on investointihankkeissa syytä valvoa, ettei niissä tapahdu ylilyöntejä.

Raaseporin lisäksi konsultin hoteissa on tällä hetkellä noin kymmenkunta investointikohdetta eri puolilla Suomea.

Konsultoinnista apua

Camilla Wasström on tyytyväinen meijeriyhtiön kautta saadusta palvelusta. Wasströmin puoliso **Pasi Reinikainen** on ollut rakennusvaiheessa mukana.

Konsultointipalvelusta on ollut suuri apu eikä hanketta ole tarvinnut paljoa miettiä ja olla huolissaan. Olen voinut keskittyä maitotilan pyörittämiseen, Wasström kiittelee.

Rakennuttajakonsultilla on hankkeen etenemisessä tärkeä rooli, mutta Kokko korostaa, että viimeisen sanan kaikissa ratkaisuissa sanoo maidontuottaja.

Tuottaja eli maksaja sanoo viimeisen sanan. Minä olen vähän kuin sopimusarkkitehti tuottajien puolesta, hän kuvaa.

Hankkeitten riskit

Millaisia riskejä satoja tuhansia euroja maksavissa navettahankkeissa voi raken-

Matti Kokko valvoo tuottajien etuja investoinneissa, rakennuttajakonsultin palvelut ovat käytettävissä kaikissa Arla Suomi yhteistyöryhmän meijereissä.

nutajan eli tuottajan kannalta piillä? Matti Kokon mukaan suurin riski on, että sopimuksia ei ole tehty paperilla tai ne on tehty vain suullisesti.

Navettainvestoinneissa 80 prosenttia kustannuksista pitää olla tiedossa ennen kuin rakentamista aloitetaan. Silloin hankke menee oikein. Jos käy niin, että investointi menee syystä tai toisesta ”pitkäksi”, eurojen kurominen takaisin lypsämällä vie aika monta vuotta.

Kokko on vuosien varrella nähnyt pitkän siivun navettarakentamisen saralla. Iso osa hankkeista on hänen mukaansa mennyt sujuvasti, eikä ongelmia ole ollut.

Valitettavasti on ollut hankkeita, jotka ovat menneet erittäin huonosti ja asioita on jouduttu ratkomaan oikeusasteissa saakka. Se on kaikkien kannalta huonoin asia.

Ammattimaista johtamista

Maitotaloudessa yksikkökoot ovat kymmen vuoden aikana kasvaneet huomattavasti. Kokko toteaa, että usein navettahankkeet ovat usein kuntien suurimpia teollisia investointeja.

Hankkeita pitää siksi johtaa ammattimaisesti, kuten muitakin isoja rakennushankkeita. Tänäpäin tilojen omistajilla on monipuolista osaamista, mutta usein isoissa investoinneissa he luottavat miehen sanan ja puheisiin. Sitten, kun tulee ongelmia, tuottajat ovat alakynnessä.

Rakennuttajakonsultin tehtävä on tässä kohtaa olla pienen ihmisen puolella ja huolehtia, että sopimukset pitävät ja työt tehdään.

Kaikkien intressi

Suomessa on eletty pitkään taloudellisen taantuman kourissa. Pankit ja muut rahoituslaitokset ovat kiristäneet omaa luo-

Arla auttaa investoinneissa

Tuottajalle uuden navetan tai vanhan navetan laajennus on iso taloudellinen ja henkinen ponnistus. Arla ja sen yhteistyömeijerit käynnistivät viime syksynä palvelun, jossa meijerin kautta on saatavissa konsulttiapua investointihankkeisiin.

Hankintojohtaja **Sami Kilpeläisen** mukaan maidontuottajan kannattaa investointia suunniteltaessa ensin olla yhteydessä omaan meijeriin ja sen tuotantoneuvojaan. Tämän jälkeen joko tuottaja itse tai meijeristä kannattaa ottaa yhteyttä häneen.

Tilavierailun jälkeen meijerin kanssa yhdessä autamme tuottajaa yhteistyökumppaneiden haussa ja koko prosessin läpiviennissä. Investoitavan tilan konsultointi -palvelun avulla säästetään tuottajan aikaa ja rahaa, Kilpeläinen sanoo.

Palvelu käyntiin viime syksynä

Konsultointipalvelun kautta tuottaja saa apua ympäristölupaprosessin eteenpäin viemiseen, eri ratkaisuvaihtoehtojen vertailuun, sopimusjuridiikkaan ja projektin johtamiseen. Arlan ja meijerien puolelta on luvassa myös taloudellista apua, jos ja kun hankkeen askelmerkeissä on edetty ohjeistuksen mukaan.

Maatilojen investointien konsultointipalvelun rakentamisessa ovat olleet Arlan ja yhteistyömeijerien lisäksi ollut mukana Inkok Oy:n toimitusjohtaja **Matti Kokko**. Kokolla on vuosien vahva kokemus maatalouden rakennusinvestointien suunnittelun, rahoituksen ja toteutuksen parissa.

Taustajoukkojen tehtävä on luoda perusta kannattavalle maidontuotannolle, toteaa Matti Kokko Camilla Wasströmille.

tonantoon, mikä näkyy maatalousrakentamisessakin. Kokon mielestä rahamaailma kaipaisi vahvempaa maatalousalan ja -investointien osaamista. Rahoittajien tulisi olla enemmän kiinnostuneita siitä, miten näitä investointeja johdetaan ja seurata hankkeen eri vaiheita.

Olen verrannut tätä huippu-urheilijan suoritukseen. Taustajoukkojen tehtävänä on mahdollistaa harjoittelu ja tehdä onnistuminen mahdolliseksi, ja kun urheilu-suorituksen hetki tulee, urheilija on todella siihen valmis. Tämäkin navettainvestointi on valmistautumista omaan suoritukseen eli maidontuotannon harjoittamiseen, hän sanoo.

Konsultoinnilla vältetään sudenkuopat

Siksi tuottajan kannattaa olla aktiivinen rahoittajien suuntaan eli tiedottaa rahan käytöstä ja hankkeen etenemisestä. Kokon mukaan avoin tiedottaminen on niin tuottajien kuin rahoittajien yhteinen intressi, jolloin vältetään sudenkuopat.

Isoissa hankkeissa on vaarana inves-

toinnin viivästyminen, jonka vuoksi hanketta ei pystytä saattamaan loppuun tai ei olekaan varaa ostaa suunniteltua määrää eläimiä, jolloin tuottajilla ei ole mahdollista harjoittaa omaa elinkeinoaan.

Pankkien rahahanat investointihankkeille ovat tiukentuneet. Kokon mukaan pankkien riskienhallinta on tiukentunut samaan aikaan kuin investointien kokonaissummat ovat kasvaneet.

Siksi on tärkeää, että hankkeet valmistellaan hyvin ja niitä johdetaan ammattimaisesti, hän päättää. □

Lupaprosessia kevyemmäksi

Inkok Oy:n toimitusjohtajan Matti Kokon mielestä maatalous- ja navettainvestointeihin liittyvässä lupabyrokratiassa olisi keventämisen varaa. Rakennuttajakonsultin mukaan ison navetan rakennusluvan saamiseen kunnalta menee viikko tai kaksi, mutta siten byrokratian rattaat hidastuvat.

- Ympäristölupa käsittely aluehallintovirastossa (avi) on tärkeimmässä tapauksissa venynyt jopa 1,5 vuoteen. Ei tässä ole mitään suhteellisuutta, kun ajattelee, että investoinnin rakentamisaika on viisi kuukautta, hän hämmästelee.

Navettahankkeiden ympäristöluvat menevät avi-käsittelyyn, kun eläinpaikkamäärä ylittää 75:n rajan. Kokko helpottaisi lupabyrokratiaa nostamalla eläinpaikkarakajan 150 päähän. Rajan alle menevien yksiköiden lupa-asiat hoidettaisiin kuntien voimin.

Haittaa työllistymistä

Ympäristölupa-byrokratian keventäminen kävisi Kokon mukaan ma- ja metsätalousministerin antamalla asetuksella.

- Byrokratian helpottamisella saataisiin ihmisille maaseudulla töitä. Iso osa investointihankkeista on käynnissä maaseudulla, mutta lupa-asiat viivästyttävät niiden etenemistä. Yksi navettahanke vastaa työllistävältä vaikutukseltaan kolmea rivitalohanketta, hän pelkistää.

Raaseporissakin navetan rakentaminen työllistää yli kymmenen ihmistä.

Toinen byrokratiakukkanen konsultin mielestä on viranomaisten valitus-oikeus.

- Kun kuntatasolla on päätökset tehty, eivätkä vaikka naapurit ole valittaneet rakennushankkeista, voivat toiset viranomaiset valittaa toistensa päätöksistä. Suomen nykyisessä taloustilanteessa tämä byrokratia ei vie asioita hyvään suuntaan, hän päättää.

Navettainvestoinnit kasvussa

Suomessa navettainvestointien määrä kasvoi viime vuonna. Maaseutuviraston tilastojen mukaan hyväksytyjä rakentamispäätöksiä tehtiin vuoden 2013 aikana 370 kappaletta, joiden yhteenlaskettu kustannusarvio oli 140,3 miljoonaa euroa. Uusia hankkeita aloitettiin 54 enemmän kuin vuonna 2012 ja rahaa käytettiin lähes 40 miljoonaa euroa edellisvuotta enemmän.

Maatilojen navettahankkeisiin myönnettiin korkotukilainoja viime vuonna

275 hankkeeseen 71,1 miljoonan euron verran. Avustuksia hankkeisiin myönnettiin 308 kappaletta ja noin 36 miljoonan euron edestä.

Toiseksi vilkkain vuosi

Investointien osalta viime vuosi oli toiseksi vilkkain viisivuotiskaudella 2009-2013. Innokkain investointivuosi oli 2009, jolloin rakentamispäätöksiä tehtiin 491 kappaletta. Hankkeitten yhteenlaskettu kustannusarvio oli lähes 162,5 miljoonaa euroa.

Markkinaoikeus tuomitsi VALION

Markkinaoikeus määräsi Valion maksamaan valtiolle seuraamusmaksuna 70.000.000 euroa. Markkinaoikeus piti kustannukset alittavaa perusmaitojen hinnoittelua erittäin vakavana kilpailunrajoituksena, sillä sen tarkoituksena oli kilpailijoiden syrjäyttäminen markkinoilta, joilla Valio on määräväsä asemassa, ja hintojen nostaminen tämän jälkeen.

Kilpailuviraston julkistama selvitys osoitti, että perusmaitoja myytiin 50 sentillä litralta kaupalle.

"Valio on ollut tietoinen siitä, että sen omaksuma hinnoittelustrategia on ollut taloudellisesti kestävä, mätön sen kilpailijoille ja että nämä eivät pystyisi vastaamaan Valion hinnoitteluun. Valion ylimmissä johdos-

laaditut asiakirjat osoittivat Valion tarkoituksena olleen Arla Ingmanin syrjäyttäminen markkinoilta kokonaan tai merkittävältä osin.", Kilpailuvirasto selvitti.

Markkinaoikeus hylkäsi Valion valituksen myös siltä osin kuin yhtiö oli katsonut viraston menetelleen virheellisesti asian käsittelyn yhteydessä. Valio on valittanut päätöksensä korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Perusmaitojen alennusmyynti on ollut erittäin haitallista koko alalle.

Mitä ovat Kasvu, Tuotto ja Toiminta?

Ruokinnan ohjaus -palvelu, jolla säädämme lehmiesi ruokinnan tuottavaksi ja kustannustehokkaaksi, rehujen määrät, hinnat ja laadun huomioon ottaen. Valitse Ruokinnan ohjaus -palvelusta tilasi tarpeiden ja tavoitteiden mukaan sopivin kokonaisuus.

Ota yhteyttä jo tänään! www.proagria.fi/ruokinnanohjaus

ProAgria – Menestyksen mahdollisuuksia

ProAgria Keskusten ja ProAgria Keskusten Liiton johtamisjärjestelmälle on myönnetty ryhmäsertifikaatti.

Kasvu + Investoivalle tilalle
Kasvu Toimintaa aktiivisesti kehittäville yrityksille
Tuotto + AMS-tiloille tai seosrehuruokintaan
Tuotto Lisää tuottoa nykyisillä resursseilla
Toiminta Valitun toiminnan ylläpitämiseen

PRO Agria

PELLON FEEDLINE S-TYPE

Automaattinen säilörehun ruokintajärjestelmä

Karjasi haluaa tuoretta rehua useita kertoja päivässä

Karkearehuautomaatio - väkirehut kioskeista

- säästää työtä ja aikaa
- helppokäyttöinen, rehun kulutuksen raportointi ruokintaryhmittäin
- jaettu rehu aina tuoretta ja siten maittavaa
- kahdella säilörehulla oikea ruokinta myös ummessaoleville ja nuorkarjalle
- rehunjaon punnitus varmistaa tarkan annostelun
- jakokertojen lisäys lypsyryhmälle lisää tutkitusti syöntiä ja maitotuotosta
- Pellon Warmu vuosihuoltoturva

Pellon Group Oy | Puh. 06-483 7555 | Huolto 06-4837 666 | www.pellon.com

Arla ja A-Rehu
yhdessä tarjoavat

A-luokan rehut A-luokan lehmille!

Hintaeturehut:

TosiTäysrehu

Sisältää runsaasti lypsättävää valkuaista, jolla on väkirehun komponenteista tutkitusti paras tuotosvaste. ME 12,3 OIV 117

VahvaTäysrehu

Energia- ja valkuaispitoinen täysrehu korkeatuottoisille lypsy-lehmille. ME 12,7 OIV 120

TosiPuolitiiviste

Edullinen, monipuolinen ja vähän tärkkelystä sisältävä, sopii hyvän säilörehun ja energiapitoisen viljan täydennykseksi. ME 12,1 OIV 140

TuottoPuolitiiviste

Hyvä ratkaisu, kun viljaa on käytettävissä rajoitetusti. tarjoaa vahvan viljallisen vaihtoehdon myös kauraa sisältävän viljaosan rinnalle ja korkeatuottoisille karjoille. ME 12,7 OIV 135

RypsiTiiviste

Tehokasta valkuaissisää monentyypisiin ruokintoihin kaikille naudoille. Lämpökäsitelty ja rakeistettu tuote ei sisällä kivennäistäydennystä. ME 11,7 OIV 160

Kysy myös muita tuotteitamme!

Etu hinnat ehdot: Tilaus viim. 7 vrk ennen toivottua toimituspäivää ja erä koko min. 6 tn.

Kysy tarjous syksyn edullisista sopimushinnoista ja tee tilaus A-Rehun Tuottajapalvelusta p. 020 472 7060.

Kaikki kotieläintilan rehut ja tarvikkeet 24/7 A-Kaupasta: www.a-kauppa.fi

Tee syksyn hyvä päätös

Tee sopimus lypsykarjan täysrehulista ja tiivisteistä, ja saat rehut edulliseen, kiinteään hintaan vuoden loppuun saakka.

A-Rehu on suomalaisten tuottajien omistama rehuvalmistaja. Valmistamme nautarehujä rehutehtailamme Koskenkorvalla ja Varkaudessa.

Parressa voidaan hyvin

TEKSTI JA KUVAT: ANTTI ÄIJÖ

Satu ja Tatu Anttolainen aloittivat maidontuotannon vähän tavanomaisesta poikkeavalla tavalla. Satu oli töissä maatalouslomittajana ja Tatu kiersi eteläistä Suomea sorkkahoitajana, kun tuttu tila joutui luopumaan lypsykarjasta. Kuuden lehmän länsisuomenkarja päättyi uusille omistajille ja ensimmäiset kaksi vuotta lypsillä käytiin reilun kuuden kilometrin päässä kotoa.

Kaksi vuotta kestäneessä omatoimisessa remontissa muutettiin lihakarjalle tarkoitettu kylmäpihatto parsinavetaksi lypsylehmille.

”Nykyisessä navetassa on osia kolmesta puretusta navetasta. Rahaa on käytetty vähän, mutta työtunteja aika paljon”, Tatu Anttolainen kertoo. Näkemystä navetan tekoon oli tullut vuosien mittaan paljon, kun molemmat olivat työssään nähneet erilaisia ratkaisuja.

Kotitilansa peltoja Tatu Anttolainen oli viljellyt vuodesta 1984 lähtien. 35 hehtaarin ala riittää nurmirehun tuottamiseen karjalle, viljaa viljellään vain sen verran mitä nurmien uusiminen vaatii.

”Navettaan tuli alun perin 23 lehmäpaikkaa ja epäilin, että ne eivät tule milloinkaan täyteen. Täynnä nuo ovat kuitenkin jo pitkään olleet”, Satu Anttolainen naurahtaa.

Pääosa lypsylehmistä on edelleen länsisuomen rotua, joukossa on muutama ayrshire ja holstein. Kokonsa puolesta holsteinit alkavat olla jo liian isoja parsinavettaan.

Satu ihmettelee, miksi Suomeen tuodaan kaiken näköisiä uusia rotuja, vaikka täällä on hyviä omia alkuperäiskarjoja. Lihaeläimenä suomen karjan sonnit eivät ole haluttuja, mutta lypsävinä karja puoltaa hyvin paikkaansa.

Karjan keskituotos on viimeksi ollut 8300 kilon paikkeilla, korkean tuotoksen sijasta tilalla panostetaan enemmän eläinten kestävyys. Maatiaislehmillä on taipumus tuottaa hieman rasvaisempaa maitoa kuin ayrshire, parhaimmillaan rasvaprosentti on ollut yli viiden. Ruokinta perustuu säilörehun ja kohtuullisen väkirehuannoksen lisäksi kuivaan heinään.

”Kuiva heinä pitää lehmien pöstitönnän kunnossa”, Satu Anttolainen sanoo.

Lehmien hyvinvointi

”Joskus tuntuu, että ollaan synnytty väärällä vuosikymmenellä, kun karjanhoito taitaa mennä aika vanhojen ohjeiden mukaan”, Satu Anttolainen tuumaa.

Kuumimmalla helteellä Suontolan ti-

Satu ja Tatu Anttolaisen karjassa pääosa lehmistä on länsisuomenkarja.

Ruhan Meijerin tuotantoneuvoja Anu Autere pitää Anttolaisen navettaa hyvin onnistuneena ratkaisuna.

lan lehmät olivat navetassa päiväsaikaan ja pantiin laitumelle yöksi. Pitkän kuivan jakson jälkeen laitumilla oli kuitenkin niukasti syötävää.

”Lehmille pyritään meillä antamaan ruokarauha, riittävästi liikuntaa ja kuiva makuupaikka”, luettelee Tatu Anttolainen karjan hyvinvoinnin perusasioita. Parsinavetta on eläimille siinä mielessä hyvä, että arinkin saa syödä rauhassa ja rehut voidaan jakaa yksilöllisesti.

”Karjassa on kuitenkin aina yksilöitä, jotka pyrkivät pomottamaan. Pihatossa aremmalla lehmällä voi olla vaikeuksia päästä syömään riittävästi.”

Lypsyasema voisi emännän mielestä olla hyvä muutos nykyiseen navettaan, lehmät saisivat kuitenkin mielellään olla muun ajan parsissa tai laitumella.

Anttolaisen tilalla on sitouduttu hyvinvointituen ehtoihin. Ehdot eivät ole olleet vaikeita täyttää, ainoastaan talviulkoilu tuntui hankalalta viime talven lumetönnän ja liukkauden vuoksi. Lehmät lähtevät mielellään talvellakin ulos, Anttolaisen tilalla ulkoilu on järjestetty kahdesti viikossa

Neuvoja eläinlääkäriltä

Tila on mukana Nasevassa ja siihen liittyy yksi eläinlääkärikäynti vuodessa. Anttolaiset ovat tyytyväisiä Orimattilan eläin-

lääkärin toimintatapaan, Tarja Havukaisella ei yleensä ole kiire tilalta pois. Satu keskustelelee hänen kanssaan mielellään kaikenlaisista navetan asioista aina tilaisuuden tullen.

Karjan ennakoivaan terveydenhoitoon kuuluu tilalla muun muassa se, että paikat ja eläimet pidetään puhtaina. Lehmistä ei myöskään ole yritetty ottaa irti viimeisiä litroja, väkirehun käyttö on pysynyt maltillisena vaikka parhailla yksilöillä päivätuotokset ovat 50 maitokilon luokkaa.

Tatu Anttolainen tekee sorkanhoitoa nykyään noin 150 keikkaa vuodessa. Työmaat ovat reilun sadan kilometrin säteellä. Sopiva sorkanhoitotahti on ammattilaisen mielestä kaksi kertaa vuodessa. Kolmaskin kerta on hänen mielestään usein tarpeen pihatoissa, joissa lehmillä on parspedit.

Navetan laajennustakin on tilalla pohdittu, mutta se ei ole ajankohtaista ennen kuin jatkajäkysymys on varmistunut. Tytäristä nuorin on lähdeässä maatalousoppilaitokseen Mäntsälään.

”Tämäkin kokoisella tilalla maidontuotannolla pärjää, kun ei ole isoja investointeja”, isäntäväki tuumaa.

Suontolan tilan maidot on koko ajan myyty Ruhan Meijeriin, samaan meijeriin toimitti maitonsa myös tila josta ensimmäiset lypsivät hankittiin. □

Tuottajan apuna ja osana meijerin laatutyötä

Nautatilan terveydenhuolto

TEKSTI: ERJA TUUNAINEN JA PIRJO KORTESNIEMI, ETT RY

Terveydenhuollon toimintakenttä on laaja. Se pitää sisällään niin ennaltaehkäisevät terveydenhoidolliset kuin myös sairaudenhoidolliset toimet. Terveydenhuoltotyö tilatasolla jakaantuu mo-
neen eri osa-alueeseen. Elintarvikkeiden laadun kannalta merkittäviä ovat muun muassa eläinten hyvinvointi, tautitilanne, hygienia ja lääkkeiden käyttö. Nämä osa-alueet kiinnostavat myös kuluttajia, elintarviketeollisuutta sekä viranomaisia ja ovat niitä elementtejä, joita kansallinen elintarviketuotannon laatustrategia painottaa.

Terveydenhuoltotyö on vapaaehtoista, mutta myös viranomaisten kannalta systemaattinen terveydenhuolto luo perustaa olemassa olevien säädösten toteuttamiseksi ja antaa paremmat mahdollisuudet tarttuvien tautien hallinnalle, lääkkeiden käyttötärpeen vähentämiselle sekä eläinten hyvinvoinnin edistämiseksi. Tiedot terveydenhuollon osa-alueet, kuten hede-
lmällisyys, eivät välttämättä ole merkittäviä elintarvikkeiden laadun tai viranomaisten kannalta, mutta ne voivat olla merkittäviä terveydenhuollon kehittämis-
kohteita tilan taloudellisen tuloksen näkökulmasta.

Systemaattisen terveydenhuoltotyön perustana on tuottajan ja eläinlääkärin solmima kirjallinen terveydenhuoltosopimus, jossa sovitaan muun muassa käyntitiheydestä ja tietojen käytöstä ja luovutuksesta. Terveydenhuoltotyö konkretisoituu terveydenhuoltokäynnillä, jonka minimisisällö-
stä on sovittu yhteisesti sektorikohtaisesti. Jokainen tila voi halutessaan laajentaa ja syventää terveydenhuollon toteuttamista omassa yrityksessä eläinlääkärin resursien mukaan. Haluttaessa voi hyödyntää muitakin ulkopuolisia asiantuntijoita.

Naseva elinkeinon apuna

Eläinten terveenä pitäminen ja tarttuvien tautien riskienhallinta on oleellista karjako-
n suurentuessa, eläinkaupan lisäänty-

essä ja rahtikasvatuksen yleistyessä. Tarttuvien tautien riski on suurimmillaan juuri laajentaneessa ja investoineessa karjassa. Kun yksikkökoko suurenee, tuotannon hallinnan ja tilan kehittämisen avuksi tarvitaan sähköisiä tietojärjestelmiä, joilla kokonaistilanteen seuranta on mahdollista tehdä. Terveystilanteen arviointiin tarvitaan tänä päivänä muutakin kuin lehmäkorttien läpikäyntiä.

Naseva on Internet -selaimella käytettävä tietokanta, johon voidaan koota kaikki tilan terveydenhuolto koskeva tieto. Eläinterveydenhuoltoa ja Nasevaa koordinoi Eläintautien torjuntayhdistys ETT ry. Nautatilojen terveydenhuollon tietojen keräys ja hallinta on keskitetty Nasevaan, josta tila ja tilan valtuuttamat tahot voivat katsoa tai jonne voivat tallentaa tietoja. Nasevaa käyttävät nautatilat sekä tilan valtuuttamat eläinlääkärit, meijerit ja teurastamot, ProAgrian neuvijat ja tutkimuslaboratoriot. Nasevasta saadaan myös kansallisia yhteenvetoja nautojen terveydestä ja hyvinvoinnista.

Tuottajalle Nasevaan liittyminen ja sen käyttäminen on maksutonta. Nasevan rahoituksesta vastaavat jäsenmeijerit ja -teurastamot kokonsa mukaisessa suhteessa. Tällä hetkellä 57 % nautatiloista ja yli 75 % tuotannosta on mukana Nasevasa. Isoista yli 100 lehmän karjoista 90 % kuuluu Nasevaan. Naseva-koulutuksen on käynyt 517 eläinlääkärää. Tavoitteena on saada kaikki nautatilat ja koko tuotanto mukaan järjestelmän aktiivisiksi käyttäjiksi.

Terveydenhuoltosopimus liittyy Nasevaan

Tila liittyy Nasevaan solmimalla terveydenhuoltosopimuksen eläinlääkärin kanssa. Nasevaan on tallennettavissa hoitokoodit, lääkitykset, terveydenhuoltosopimukset, -käynnit ja -suunnitelmat, tautitutkimustulokset sekä utaretulehdusmääritykset (mikäli ne on laboratorion lähetetty Nasevaan) sekä lihantarkastustiedot. Lisäksi Nasevaan voi tallentaa tilan

ja eläinlääkärin omat dokumentit kuten talousvesitutkimukset, karjan terveystodistukset, tarttuvien tautien vastustussuunnitelman, tarttuvan taudin saneeraussuunnitelman tai M.bovis vastustusohjelmaan liittyvät dokumentit.

Järjestelmät eivät yksin riitä, vaikka ne helpottavatkin tietojen säilytystä ja analysointia, lisäksi tuottajan avuksi tarvitaan asiantuntemusta. Tavoitteena on, että eläinlääkäri auttaa terveydenhuoltokäynnillä näkemään koko karjan terveyden ja hyvinvointiin vaikuttavia ongelmakohtia ja vahvuuksia, sekä suunnittelemaan toimenpiteitä, joista tuottaja ja samalla koko elintarviketuotantoketju hyötyvät. Terveydenhuollon merkitys tulee jatkossa kasvamaan, paitsi tilakoon suurenemisen takia, myös uudistuvan lainsäädännön myötä. Uusi eläintautilaki vierittää vastuuta ja uusia velvoitteita toimijoille. Tilalla on oltava esimerkiksi suunnitelma tarttuvien tautien ehkäisemiseksi. Nasevassa mukana olevilla tiloilla tämä on automaattisesti hoidossa, mikäli terveydenhuoltokäynnit - ja -suunnitelma ovat ajan tasalla. Uuden lääkitsemislain mukainen lääkkeiden luovutus varalle tulee edellyttämään terveydenhuoltoon kuulumista ja sähköistä lääkekirjanpitoa, johon Naseva soveltuu jo nyt hyvin.

Terveydenhuoltokäynti ei ole tarkastus

Terveydenhuoltokäynnillä tehdään eläinryhmäkohtaista arviointia eläinten terveydestä ja hyvinvoinnin muista osa-alueista. Tarkoituksena on saada kokonaiskuva tilanteesta ja kirjata havainnot Nasevaan yksinkertaisella asteikolla 1-3 (kts. kuva). Terveydenhuoltokäynnillä perehdytään tuotantotuloksiin ja tilan toimintatapoihin kuten rutiineihin antibioottihoidojen yhteydessä, eläinten poiston syihin, sairastavuuteen ja kuolleisuuteen.

Eläinten hyvinvoinnista kerätään tietoa havainnoimalla eläimiä; ruokinnan onnistumista kuntoluokituksin, olosuhteita tarkastelemalla eläimen likaisuutta, ter-

Nasevan tietokantaan saa talteen kaikki eläinten hoitoon liittyvät dokumentit.

veyttä havainnoimalla oireita jne. Terveydenhuoltokäynnillä käydään läpi myös tarttuvien tautien esiintymistä tilalla sekä tilan tautisuojausrutiineja. Tämä on osa poikkeamatilanteisiin varautumista, tautitilanteen hallintaa ja kontaktien jäljittämistä.

Eläinlääkäri tekee terveydenhuoltokäynnistä käyntiyhteenvedon Nasevaan. Tuottajan niin halutessa eläinlääkäri voi tehdä laajemman erillisen terveydenhuoltosuunnitelman esimerkiksi esitetyttyä Pro-Terveys -lomaketta apuna käyttäen, joka voidaan tallentaa erillisenä liitetiedostona järjestelmään. Tuottajan kannattaakin miettiä miten hyödyntää eläinlääkärin tekemää terveydenhuoltokäyntiä. Onko pikainen navetassa pyörähtäminen asiantuntevaa apua tilan kehittämiseksi ja tuotannon optimoimiseksi terveydentilan ja hyvinvoinnin kannalta? Vai halutaanko käynnin myötä asiantuntijanäkemyksiä, jota voidaan hyödyntää ja josta saadaan sijoitetut eurot takaisin parempana terveydentilana ja tautisuojausena, sekä eläinten hyvinvointina ja näin ollen parempana tuotoksena.

Nasevan yhtenä tehtävänä on edistää ja koordinoita nautaterveydenhuoltoa ja koota terveydenhuoltokäyntien tuloksia, ei tehdä viranomaistoimintaan liittyviä tarkastuskäyntejä tilalla. Terveydenhuoltokäyntejä tehtiin viime vuonna 6 013 kpl 7 548 sopimustilalla

Tilakäynneistä tietoa jaettavaksi

Nautaketjussa tarvitaan jämäkkää toimintaa tilojen tautisuojauskes-

Mikäli koko maassa halutaan tehokasta tarttuvien tautien vastustamista, se edellyttää tilojen liittymistä kattavasti Nasevaan. Niin Mycoplasma bovisin kuin tarttuvien sorkkatulehdusten myötä, eläinkauppaan on tullut uutta haastetta. Ostettavan eläimen tutkimus ei anna riittävää varmuutta eläimen terveydestä vaan tarvitaan tietoa koko karjan terveydestä. Kun Nasevan avulla on mahdollista seurata tiloilla esiintyviä oireita ja tutkimustuloksia, myös pitkällä aikavälillä, niin tietoja voidaan hyödyntää turvallisen eläinkaupan toteuttamisessa. Eläinkaupassa kannattaa käyttää ETU- nautakarjan terveystodistusta. Nasevaan kerätyn terveydenhuoltokäyntitiedon mukaan vasta vajaa puolet eläinhankintoja tekevästä tiloista käyttää säännöllisesti em. terveystodistusta.

Toimivan nautaketjun tavoitteena on tuoda terveyttä ja hyvinvointia karjaan ja

Kuva: Tarja Jalonen

turvallisuutta eläinkauppaan ja eläinten siirtoihin karjasta toiseen, sekä parantaa välitysvasikan laatua ja vasikkakasvattamoiden eläinainesta. Tämä vähentää antibioottien käyttötarvetta tuotantoketjussa.

Kokonaisuuden hallintaan tarvitaan paitsi nautojen terveydenhuollon seurantajärjestelmää ja tilojen kattavaa kuulumista Nasevaan, myös napakkaa eläinliikenteen hallintaa koko tuotantoketjussa. □

Tartuntatautien riskit kasvavat kesän jälkeen

TEKSTI: OLLI RUOHO
ASiantuntija ELÄINLÄÄKÄRI, ETT RY

Salmonellatartuntoja todettiin viime vuonna kymmenellä nautatilalla. Huomattava osa uusista salmonellatartunnoista todetaan loppukesällä ja syksyllä, sillä kesän lämpö ja kosteus luovat edulliset olosuhteet ulosteperäisten bakteerien leviämiseksi.

Kuva: Tarja Jalkanen

Suurin osa salmonellatartunnoista on tullut tilalle lintujen tai jyräjöiden salmonellapitoisilla ulosteillaan saastuttaman rehuväestön tai ruokintalaitteiden kautta. Joissakin tapauksissa on tartuntalähteenä ollut lintujen kylpypaikkanaan pitämä laitumen juoma-allas, jota ei ole säännöllisesti puhdistettu. Rehuvarastojen ja ruokintalaitteiden suojaus, haittaeläinten torjunta ja juomaveden puhtaudesta huolehtiminen on tärkeää kaikilla tiloilla ympäri vuoden, mutta erityisesti kesän ja syksyn riskiaikana.

Seuraavaksi yleisin tartuntatie on eläinkauppa. Lypsykarja- ja emolehmätiloille siirrettäviltä eläimiltä tulee aina vaatia alle kaksi kuukautta vanha kielteinen salmonellatutkimustulos. Toisaalta ei sairaita ja ripulioireisia eläimiä pidä koskaan myydä välitykseen, vaan oireiden syy tulee selvittää ja tilanne pyrkiä korjaamaan.

Tilakoon kasvaessa on taudeilta suojautumisen merkitys entistäkin suurempi. Vahingon osuessa kohdalle ovat taloudelliset menetykset usein mittavia ja tilan saneeraus vapaaksi tartunnasta työläs sekä aikaa vievä projekti, joka haittaa tilan toimintaa monin tavoin. Salmonellatartunta on viranomaisten toimesta vastustettava tauti, mutta valtio ei vastaa taudin hävittämisen aiheuttamista kustannuksista. Ainoastaan salmonellasaneerauksen päättyessä tartunnan leviämisen estämistä koskevan viranomaispäätöksen peruuttamiseksi tarvittavat näytteet otetaan valtion kustannuksella. Salmonellavakuutusten on siis syytä olla kunnossa sekä maidon-, että lihatuotannon osalta.

EHEC vaatii riskien hallintaa

Salmonella ja EHEC ovat ulosteeseen erittyviä bakteereita, jotka tarttuvat suun kautta rehun tai juomaveden välityksellä. Tauti voi tarttua eläimestä ihmiseen ja päinvastoin. Salmonellatartunta voi se-

Eläinten siirtoihin voi liittyä tarttuvien tautien riski. Lähtökarjan eläinten terveydentila on siksi syytä selvittää etukäteen.

kä eläimellä että ihmisellä olla oireeton tai vakavimmillaan aiheuttaa kuumeisen suolistotulehduksen, veristä ripulia ja jopa kuoleman. EHEC ei aiheuta tautia naudalla, mutta voi ihmisellä ripulioireiden lisäksi aiheuttaa pahimmillaan kuoloisen suolistotulehduksen tai hengenvaarallisen munuaisvaurion.

EHEC- tartuntoja todettiin viime vuonna yhteensä 36 nautatilalla joko teurastamoilla tapahtuvan seurannan tai ihmisten sairastumistapausten selvittelyn yhteydessä. EHEC ei ole eläintautilain mukainen vastustettava tauti, mutta alkutuotantoasetuksen mukaan tulee tilalla todetusta tartunnasta ilmoittaa teurastamolle ja mejjeriin.

Tartuntatilalle tehdään riskinhallintakäynti, jolla otetaan näytteitä tilan eläimistä ja tuotantoympäristöstä. Tilalle laaditaan EHEC- riskinhallintasuunnitelma, jossa kiinnitetään huomiota hyvään rehu- ja juomavesihygieniaan, teuraaksi lähtevien eläinten puhtauteen ja lypsyhygieniaan. Tilalta ei myydä eläimiä suoraan toisille tiloille tai teurastamon eläinvälitykseen. Teuraaksi lähteviltä eläimil-

tä vaaditaan virkaeläinlääkärin tekemä teurastuskelpoisuustarkastus, kunnes tila on toteuttanut riskinhallintasuunnitelmasa mainitut toimenpiteet ja tartuntapaine on alentunut. EHEC- tartunnan saneeraus pois tilalta ei nykyäskäytännön mukaan ole mahdollista, vaan kyse on ihmisiin lihan ja maidon sekä toisaalta suoran kontaktin kautta kohdistuvan tartuntariskin minimoimisesta.

Eläinkaupassa syytä varovaisuuteen

Eläinten ostoon ja ylipäätään siirtoon tilalta toiselle liittyy aina riski tarttuvien tautien leviämisestä. Salmonellariskiä voidaan hallita ennen eläinten siirtoa tehtävällä tutkimuksella, mutta huomattavasti hankalammin hallittavia tautiriskejä ovat esimerkiksi tartunnalliset sorkkasairaudet, hengitystietulehdukset, Streptococcus agalactiae- utaretulehdukset ja pälvilisa, joiden osalta tarvitaan pitkäaikaisempaan seurantaan ja tietoa eläinten lähtökarjan terveydentilasta. Uutena uhkatekijänä tuli pari vuotta sitten kuvaan mukaan

hengitystietulehduksen ohella myös utaretulehduksia, niveltulehduksia ja vasikoilla tyypillisesti keskikorvan tulehduksia aiheuttavat Mycoplasma bovis, jonka aiheuttamia tartuntoja on kuluvan vuoden heinäkuun alkuun mennessä todettu 22 tilalla, näistä neljä lypsykarjatilajoja.

Hankittaessa uusia eläimiä lypsykarjatilalle tulee aina selvittää lähtökarjan eläinten terveydentila ja käyttää eläinkauppaa varten laadittua ETU Nautakarjan terveystodistusta, jossa käydään läpi tärkeimpien nautatautien esiintyminen ostoeläinten lähtötilalla. Vasikoiden osto lypsykarjatilalle esimerkiksi teurastamon eläinvälityksestä on tietoisesti otettu riski, koska tällöin lähtötilan eläinten terveydentilaa ei tunneta.

Ohjeita tilojen suojautumiseen tarttuville taudeille, taudeilta, tautiriskien hallintaan eläinkaupassa sekä tartunnallisten sorkkasairauksien, hengitystietulehdus- ja ripulitartuntojen ehkäisyyn ja hoitoon löytyy ETT:n nettisivuilta www.ett.fi. ETU Nautakarjan terveystodistus löytyy kohdasta ”ohjeet ja lomakkeet / eläinkauppa” □

Luotettava ja asiantunteva tutkimuslaboratorio, jonka periaatteena on tutkia elintarvikkeita

PELLOLTA PÖYTÄÄN

Tutkimme vesiä, elintarvikkeita sekä maa- ja lantanäytteitä!

Seinäjoen toimipiste

- Vesitutkimukset, Elintarviketutkimukset, Viljavuustutkimukset
- näytetoimitukset sopimusnro Itella / 614358, MH / 330203

Kauhajoen toimipiste

- Rehututkimukset, mastiittitutkimukset
- näytetoimitukset sopimusnro Itella / 5020456, MH / 75630084

Näytelomakkeita ja -rasioita saatavissa maaseututoimistoista, maatalousliikkeistä sekä Seilabin toimipisteistä.

Lisätietoja toimitusjohtaja Seppo Kangas, puh. 040 8234 005

Seinäjoen elintarvikke- ja ympäristölaboratorio

SeiLab
www.seilab.fi

SeiLab Oy
Vaasantie 1, 60100 Seinäjoki
puh. (06) 4255 707, (06) 4255 701
Toopeka 47 H, 61800 Kauhajoki
puh. 046 8511 352

ma-to 8-16, pe 7.30-15

Työeläkkeen kasvukausi on koko vuosi

Mitoittamalla oikein MYEL-työtulosi varmistat kunnan eläkkeen ja korvaukset.

Ota yhteyttä Mela-asiamieheen tai päivitä työtulosi asiointipalveluihisi.

Mikset toimiisi jo tänään!

Mela
www.mela.fi

PELLON

PELLON CRIMBOX

Säästä ruokinnan rehuraaka-aineiden kustannuksissa!

Holvaamaton automaattinen syöttölaite murskeviljalle, kivennäisille, panimoiden ja elintarviketeollisuuden sivutuotteille, kuten perunarehulle, rypsimixerille ja mäskille.

- Tiivis, ruostumaton teräsrakenne
- Pyörivä leikkuuterä
- Koot 4m³, 6m³ ja 8m³
- Liitettävissä Pellon Graphics- ohjaukseen

Pellon Group Oy | Puh. 06-483 7555 | Huolto 06-4837 666 | www.pellon.com

Arlan pohjoisin maitotila

Nilimaan tila Muoniossa on Arlan pohjoisin maitotila. Muonionjoen rannalla, Pahtosen-kosken kohdalla lohjet ja harrit uivat lähellä kun vain ehtii pyytämään. Muonion kirkolle on viitisen kilometriä ja Sipooseen, Arla Suomen pääpaikalle reilu tuhat.

TEKSTI JA KUVA: JOUKO LIFLÄNDER

"Ruoka on aina kysyttyä, nälkäisiä on maailmalla".

hityksen suhteen. Silti on pidettävä myönteinen mieli päällä ja Eskolla se onkin melkein kuin "tavamerkki".

Kerran laivareissulla etelän sikafarmarit ihmettelivät, että miten sitä saattaa maatilalla Muoniossa elää. Esko kertoi vastanneensa että met syöhään kolmasti päivässä ja jos tuntuu, että on vielä nälkä niin syöhään neljännen karran!

"Illalla jos maatekässä on maha tyhjä niin ei asiat ole rapiasti."

Esko on perheviljelmän järkkymätön kannattaja. Suurnavetat ja suurvelat eivät sovi Lappiin, 25 lehmää pitäisi riittää ja asettaa ylärajaksi. Eihän ihminen ole kone joka jaksaa mitä vain, elämässä täytyy olla muutakin kuin työtä velkavankina.

Pohjoisessa maatalouden vaihtoehdot ovat vähissä, mutta nurmi kyllä kasvaa ja saattaa hyvin antaa kolmekin satoa lyhyessä kesässä. Maitokiintiöiden poistuminen korvauksetta harmittaa. Jos tuotanto Euroopassa kasvaa kovasti, voivat paineet vaikuttaa hintakehitykseen meilläkin. Lisääntyvä elintarvikkeiden tuonti huolestuttaa.

Elämänmyönteinen isäntä näkee kuitenkin maidontuotannon hyvänä mahdollisuutena.

"Ruoka on aina kysyttyä, nälkäisiä on maailmalla. Maatalous pitää meidän maaseutua asuttuna ja ihmiset työn ja toimeentulon syrjässä kiinni."

Kustannukset nousevat ja palvelut menevät yhä kauemmas. Eläinlääkärikin on Kittilässä, Hetassa tai Kolarissa. Päivystysaikana varsinkin eläinlääkäriin käynti maksaa paljon kun matkakustannuksia kertyy, viimeistään kahden käyntikerran lasku on jo lehmän teurasarvoa suurempi, mutta saattaa se mennä kerrallakin. Lannoitteet, polttoaineet, rahat ja muutkin kustannukset tahtovat nousta tuotehintoja nopeammin.

Pohjoinen tuki on aivan välttämätön jotta tuotanto on ylipäättään mahdollista. Niille jotka kateilevat tukien perään, Esko heittää pilke silmäkulmassa että täällä on joka kylässä tiloja myynnissä, tänne vain rikastummaan. □

Ilalla on ollut aina maidontuotantoa ja maatalous on antanut tasaisesti toimeentuloa. "Rikastumaan ei pääse, mutta tämä on vähän niin kuin elämäntapa, tässä on ympärillä koko perhe, luonto ja toimeentulo" tuumaa Esko Nilimaa, joka on ollut isäntänä 47 vuotta. Maitoa on laitettu meijeriin vuodesta -67.

Nilimaan isäntä puolusti aikanaan Yli-tornion meijerin säilyttämistä ja jalostuksen pysymistä pohjoisessa. Se ei pitkään onnistunut.

"Harmittaa se vähän kun kaikki toiminta valuu kohti etelää."

Nilimaankin maito menee Sipooseen, keräilyn hoitaa Ranuan Meijeri.

"On tämä kyllä hyvin toiminut ja palvelu on hyvää, hyvä että kaikilta tiloilta maito noudetaan. Maitokuskille olen vain joskus sanonut että älä sinä hättäile, tule kun kerkiät."

Isäntää harmittaa elävien eläinten pitkä kuljetusmatka teurastamoon, maidon kuljetus on aivan eri juttu. Nyt kun isännän terveys on alkanut reistailla, on hyvä että poika ja tytär hoitavat navettahommat ja sukulaisetkin ovat olleet auttamassa. Eskon vaimo Eija toimii kokoaikaisesti fysioterapeuttina terveyskeskuksessa.

Poika, Svante aloittaa "isännyyden opettelua" maatalouden perustutkinnolla oppisopimuskoulutuksena. Hyvänä tässä kaksivuotisessa opiskelumuodossa hän pitää käytännön töiden suurta osuutta.

Tilan kolme vuokramökkkiä antavat toimeentuloon mukavan lisän varsinkin kun kalamiehiä käy lohta soutamassa. Nuoren isännän pestinä on soutaa kalaturistit ottipaikoille.

Matkailun kautta tulee monenmoista muutakin virikettä ja puuhaa sekä tuttuja ympäriinsä.

Pohjoisen tilat tarvitsevat tukensa

MTK Tunturi-Lappi, Enontekiö-Muonio yhdistyksen puheenjohtajana Esko Nilimaa on voinut seurata ammattiveljiä ja sisaria laajemmalti, sekä luoda kontakteja Lapin viljelijöihin ja sidosryhmiin.

"Meillä on aika vähän vaikutusmahdollisuuksia kun meitä on niin vähän. Tuntuu välhiin että ruuhkasuomessa osataan meänki asiat paremmin."

Viljelijä ja perustuottaja on hankalassa asemassa saamaan osansa ruokaketjun alkupäässä, kun kuluttajat, vahva kauppa, ja muut toimijat määrittävät hinnat. Tuottajajärjestökin on aika voimaton hintake-

"Meillä on aika vähän vaikutusmahdollisuuksia kun meitä on niin vähän. Tuntuu välhiin että ruuhkasuomessa osataan meänki asiat paremmin."

**No one is perfect but Team can be!
Paras parituskumppani!**

Tiina Tahvonen

Joutsalaisella Pertti Liiksella on Jukolan maitotilalla yhtiöittäminen ollut kannattava ratkaisu.

toimeksiannot. Yhtiöittämiä hoitaa Kassamestarit Oy:llä Osmo Aution lisäksi Johanna Lindvall. Kassamestareilta löytyy yhtiöittämisen eri vaiheisiin käytännössä koeteltu toimintamalli.

”Ensiksi katsotaan, mikä on tilan elinkaaren vaihe. Esimerkiksi lähimmän kymmenen vuoden sisällä edessä oleva sukupolvenvaihdos voi mitätöidä yhtiöittämisen hyödyt.”

”Toiseksi katsotaan, onko tilan tuotanto kunnossa. Rapakunnossa olevaa tilaa ei välttämättä edes kyetä yhtiöittämään, sillä yrityksellä on oltava kykyä tehdä tulosta.”

Tasejatkuvuusperiaatteessa yhtiöittämisen kohteena ovat vähintään tilan tuotantorakennukset, kotieläimet, koneet ja pelot, mutta se ei ole ainoa vaihtoehto. Ratkaisut harkitaan aina tilan edellytysten ja olosuhteiden mukaan.

Asennetta ja osaamista

Yrittäjän asenne ja osaaminen ovat Osmo Aution mukaan hyvin ratkaisevia yhtiöittämisen onnistumisessa. Osakeyhtiön toiminnan omaksuminen voi tuntua hankalalta, mutta monesti yhtiöittämisellä on todettu olevan tilan taloudellista osaamista parantava vaikutus.

”Tilan omistajilla pitää olla halua omaksua toiminta osakeyhtiömuodossa. Se merkitsee esimerkiksi tulonjaon sekä varojen käytössä huomioitavia rajoituksia. Osakeyhtiöstä ei niin vain rahoja nosteta.”

Henkisesti suuri muutos on, kun tilan viljelijästä tulee toimitusjohtaja tai hallituksen puheenjohtaja. Myös puolison osuus yhtiössä on varmistettava. Toimitusjohtajan tärkein velvollisuus on tehdä yritykselle tulosta ja siinä tarvitaan asennetta.

Maatilan yhtiöittäminen edellyttää myös sitä, että tilan pääomarakenne on kunnossa. Pääperiaatteena onkin, että omaa pääomaa on oltava enemmän kuin velkaa viimeistään ensimmäisen toimintavuoden päättyessä.

”Jos poistot on aikaisemmin syöty ja kiinteää omaisuutta on niukasti, eivät yhtiöittämisen edellytykset näytä kovin hyviltä.”

Kiinnostus kasvussa

Osmo Aution edustamalle yritykselle tulee selvitetäväksi keskimäärin yksi-kaksi uutta yhtiöittämistapausta kuukaudessa. Kaikki eivät alkuselvitysten jälkeen kuitenkaan johda siihen, että yhtiöittämiseen päädytään.

Yhteistyön ei tarvitse päättyä yhtiöittämiseen.

”Olemme yhtiöittävän tilan kumppanina kaikissa vaiheissa ja yhtiöittämisen jälkeen monet tiloista jatkavat tilitoimistoasiakkainamme. Varsinkin yhtiön ensimmäinen toimintavuosi voi tuntua hankalalta, miten käytännössä hoidetaan yhtiön aloittamisvaiheen paperityöt, kirjanpito, rahaliikenne jne. Yrittäjää ei jätetä yksin näiden asioiden kanssa, vaan Kassamestarit Oy elää koko ajan yrittäjän kumppanina osakeyhtiön arjessa, Osmo Autio vakuuttaa.”

Uuden osakeyhtiön toiminnan jatkuvuuden kannalta on tärkeää, että ensimmäisen tilinpäätöksen teossa onnistutaan. Hyvä mittari on se, että yrityksen tulos kestää elinkeinoverolain sallimat maksimipoistot.

Maatilan toiminnan yhtiöittäminen vaatii käytännössä lähes aina ulkopuolista apua. Konsultin kustannus maatilan yhtiöittämisessä voi Osmo Aution mukaan olla 3 000 – 6 000 euroa. Suurin yksittäinen kustannus perustamisvaiheessa aiheutuu kuitenkin varainsiirtoverosta. Tämä on taas tilakohtainen asia, mutta voi maksaa jopa kymmeniä tuhansia.

”Hyvä lähtökohta on se, että yhtiöittämisen pitää tuoda kolmen ensimmäisen vuoden aikana niin paljon etuja, että varainsiirtovero tulee niillä kuitatuksi.”

Byrokratia voi yhtiöittämisessä tuntua pahaltakin peikolta, mutta se ei ole nykyään mikään ongelma. Hallituksen kokouksia ja yhtiökokouksia ei ole välttämätöntä pitää kuin yhden vuodessa. Kirjanpidosta tulee tosin ylimääräisiä kuluja, sillä tilinpäätös on tehtävä erikseen rahoittajille elinkeinoverolain mukaan ja verottajalle maatalouden verolain mukaan. Yhtiö tarvitsee myös hyväksytyt tilintarkastajan ja näiden palkkiot ovat yrityskoh-
taisia.

”Kirjanpidosta aiheutuu noin 1 500-3 000 euron lisäkulut vuodessa. Tilintarkastajien palkkiot ovat olleet noin puolet tästä.”

Yhtiömuotoisten maatilojen määrä lähentelee Suomessa jo tuhatta kappaletta. Yritysmuodon muutos on kiinnostanut eniten keskimääräistä suurempia kotieläintiloja. Ongelmiakin vielä on. Yhdeksi ongelmaksi Osmo Autio näkee sen, että verottajan käytännöissä on eroja.

”Verotoimistojen näkökannoissa on edelleen eroja, vaikka verohallinto on antanut yhtenäistämisohejeensa. Kotieläintalouden tuntemus on verottajan silmissä heikkoa ja jos yhtiömuotoista maatilaa käsitellään puhtaasti osakeyhtiöperiaatteella, vaikeuksia voi ilmetä.”

Mtk:n tulisi Osmo Aution mielestä myös ottaa selkeästi kantaa yhtiömuotoisten maatilojen verotukseen liittyvään käytäntöön. Jos maatila haluaa pyörittää tilaa EVL:n säädösten mukaan, tämän ei pitäisi olla esteenä tilan Myel- eikä loma-oikeuksille.

Rahoittajat ovat yleensä suhtautuneet maatilojen yhtiöittämisiin myönteisesti. On kuitenkin selvää, että rahoittajien suuntaan on oltava yhteydessä riittävän ajoissa ennen yhtiöittämistä yhteisen näkemyksen löytämiseksi. □

Yhtiöittämiseen on varattava aikaa

TEKSTI JA KUVA: ANTTI ÄIJÖ

”Yksinomaan verotus edellä ei pidä lähteä liikkeelle maatilan yhtiöittämisessä”, opastaa Osmo Autio maatilayrittäjiä. Yritysmuodon muuttaminen tasejatkuvuusperiaatteella vaatii täysin erilaisen otteen yritykseen ja sen taloushallintoon. Tilakohtaiset edellytykset yhtiöittämiseen vaihtelevat paljon.

Muutokset maatilan yritysmuodossa tulisi tehdä mieluummin hyvissä ajoin ja harkiten. Yhtiöittämiseen pitää joka tapauksessa varata reilusti aikaa. Verottaja vaatii riittävät perustelut yritysmuodon muutokselle ja pelkästään verottajan ennakkopäätöksen saaminen kestää tällä hetkellä puoli vuotta. Tilannetta hankaloittaa se, että verohallinnosta on vaikea löytää riittävästi asiantuntijoita vastaamaan kysymyksiin.

Yhtiöittäminen alkaa yleensä kiinnostaa silloin, kun tilan verotettava ansiotulo nousee korkeaksi, mutta silti jokaisessa ta-

pauksessa yhtiöittämisen perusteet harkitaan erikseen. Jos yhtiöittämiseen päädytään verotuksellisista syistä, yhtiöittämistä kannattaa harkita vasta, kun verotettava ansiotulo ylittää 60 000 euroa henkilöä kohti. Velkaantuneilla maatiloilla raja voi olla huomattavasti alempi. Edellytyksiin vaikuttaa myös, jos lähitulevaisuudessa on näköpiirissä tilaa koskevia isoja muutoksia, kuten maakauppoja, tuotannollisia investointeja jne.

Osmo Autio on osakkaana Kassamestarit Oy:ssä, jonka yhtenä toimialana tilitoimistopalvelujen lisäksi ovat yhtiöittämiseen ja talouskonsultointiin liittyvät

Aito ja alkuperäinen

Startti Diaproof-K

VASIKKASUOLA

Pysäytä ripuli, suojaa suolisto

Startti Vasikkasuolan saat kaikista Suomen meijereistä.

www.valio.fi/Startti

Yhdessä yrittäminen parantaa jaksamista

TEKSTI JA KUVA: ANTTI ÄIJÖ

Ari ja Jaana Hännisen sekä Marko ja Jonna Suonisen maitotilat ottivat kaksi vuotta sitten ison askeleen tuotannon kehittämisessä. Puitteet olivat suomalaisittain hulppeat, kun MaitoSuoni Oy:n nimiin rakennetussa navetassa aloitettiin tuotanto.

Investointeihin on käytetty tähän mennessä 2,3 miljoonaa euroa ja vielä riittää tekemistä. Maitoa tuotetaan tänä vuonna noin 1,5 miljoonaa litraa”, kertoo Ari Hänninen tämän hetken kuulumisia. Tärkeimmät vielä parannettavat kohteet ovat pihan asfaltointi ja lisäalueen kunnostus rehuvarastoa varten.

Kahden tilan yhteisen navettahankkeen valmistelu vei aikaa likimain kolme vuotta. Tuotannon yksityiskohtien hiomisen lisäksi pohdittavana oli uuden yrityksen muoto.

”Osakeyhtiö valittiin ratkaisuksi, koska siinä voitiin kaikki yrittäjät saada tasa-vertaiseen asemaan. Yhtiöllä on nyt neljä omistajaa, puolet omistuksesta on kummallakin perheellä”, Ari Hänninen kertoo.

Osakeyhtiö antaa toiminnalle myös selvät raamit, yhdessä on helppo toimia kun keskeiset asiat on pantu paperille.

”Yhtiö on toiminut ihan sillä tavalla kuin on etukäteen ajateltu. Perustamisvaiheista seurannut verotus aiheutti joitakin yllätyksiä.”

Verojen maksuun on varauduttava, kun maatilasta siirretään omaisuutta yhtiöön. Eläinten arvo ja maitokiintiöt tulivat tässä tapauksessa henkilökohtaisiksi tuloiksi. Niistä aiheutunut vero peritään kolmelle vuodelle jaksotettuna.

Varainsiirtoveroa ei MaitoSuoni Oy:tä perustettaessa tullut paljon, kun pellot säi-

lytettiin luopumistuen rajoitusten vuoksi osakkaiden omistuksessa. Myös osa eläimistä on yhä osakkaiden omista nimissä, jotta tilat voidaan määritellä kotieläintiloiksi. Tästä on aiheutunut nautarekisterin ylläpidossa ylimääräistä vaivaa.

Tarkoituksena on, että yhtiö aikanaan vuokraa osakkaiden pellot, kun luopumistuen aikarajat menevät umpeen.

Suunnitelmat toteutuneet

Maidontuotantoyhtiön tavoitteet ovat toteutuneet muuten hyvin, mutta eläinmäärää ei ole vielä saatu täyteen. Käytettävissä olisi paikkoja 178 lypsävälle ja 30 umpilehmälle, kun karjassa on nyt noin 160 lehmää.

”Taloudelliset tavoitteet ovat toteutuneet, kun maidon hinta on ollut näin hyvä. Lehmien keskituotos on kehittynyt jopa ajateltua paremmin”, Ari Hänninen kertoo.

Aperuokinnalla on keskituotos saatu nostettua 9 100 kilon tasolle, kun tavoite oli 9 000 kilossa. Maitotuloihin tulee hyvä lisä myös siitä, että maidon valkuaista ja rasvapitoisuudet ovat olleet korkeat.

Marko Suoninen vastaa yhtiössä aperepteistä. Pääasiallisia raaka-aineita ovat säilörehu, vilja ja rapsirouhe. Koostumusta säädellään seuraamalla jatkuvasti maidon laatua.

MaitoSuoni Oy:n lypsävät ruokitaan appeella visiiriseinän kautta. Oma idea visiirin rakenteessa säästi Ari Hännisen mukaan huomattavasti kustannuksia.

”Maidosta määritetään joka kuormasta ureapitoisuus ja valkuainen. Urean pitäminen tavoitetasolla 25 ja 30 välillä on yllättävän haasteellista. Viime aikoina urea on pyrkinyt nousemaan liian korkeaksi.”

Uuden navetan alkuvaiheissa on karjaa pyritty lisäämään koko ajan, mutta terveysongelmien takia se ei ole sujunut toivostusti. Ongelmia ovat aiheuttaneet erityisesti tarttuva sorkkatulehdus ja koliutareulehdus. Nämä ovat vaatineet rivakoita otteita.

”Terveysongelmiin tartutaan meillä heti ilman että lähdetään etsimään syyllisiä”, Ari Hänninen valottaa yhteistä toimintatapaa.

Vapaata aikaa

Ari ei pidä yhtiön taloushallintoa suurena ongelmana. Maitolitran kohti lasketun taloushallinto vaatii nyt vähemmän resursseja kuin aikaisemmin.

MaitoSuoni Oy työllistää kahden omistajaperheen lisäksi kaksi ulkopuolista työntekijää. Tällä kokoonpanolla on voitu tehdä erilaisia työaikakokeiluja. Tällä hetkellä hyvältä tuntuu toimintamalli, jossa yrittäjien omat navettavuorot ovat joko aamulla tai illalla, se antaa enemmän aikaa muihin töihin. Aiemmin omistajat tekivät navetalla kokonaisia päiviä ja pitivät välillä vapaata, mutta siitä kärsivät muut työt liikaa. Yhtiön mahdollistamalla työn vuorottelulla on huomattava vaikutus jaksamiseenkin.

”Viime kesänä molemmat perheet pysyivät pitämään kymmenen vuorokauden loman ensimmäisen kerran tilanpidon aloittamisen jälkeen. Yhteistyö toimii niin hyvin, että lomailijoille ei tarvinnut soitella kesken kaiken.”

Ari Hännisen mielestä tällaisessa yhteistyössä on tärkeää, että vaikeatkin asiat puhutaan selviksi heti.

”Voin suositella osakeyhtiötä, kun löytyy sopiva porukka sitä toteuttamaan. Tässä tarvitaan joustavuutta ja yhteistyökykyä. Pitää myös olla valmis luopumaan pinttyneistä tottumuksista töiden teossa.”

MaitoSuoni -yhtiössä keskustellaan paljon ja pohditaan erilaisia keinoja työtaakan keventämiseksi. Hyvän ajatuksen löytyessä sitä myös kokeillaan.

”Suoran palautteen antaminen on tärkeää, jos tuntuu että joku ahistaa.” □

Rehuvarastosta löytyy Ari Hännisen mielestä kaikkea mitä tuottaja tarvitsee, jos ei muuten niin tilaamalla.

Tuottajien tarpeet vaihtelevat hyvin paljon, mutta meijerissä on aina oltu valmiita auttamaan.”

Kiteen Meijeri tarjoaa työtä neljälle vakituiselle työntekijälle. Normaalien hankintameijerin palveluiden lisäksi meijerillä on paikallisia kulluttajia palveleva myymälä ja tuottajien arvostama rehuvarasto.

”Kun henkilökuntaa on nyt näin vähän, on kaikkien joustettava ja työnkuva on laajentunut. Meillä asiat hoituvat kun tarvittaessa voimme tuurata toisiamme”, kertoo toimistossa työskentelevä Anne Jaatinen.

”Myymälässä on hyvät valikoimat ja siellä käy asiakkaita melko tasaisesti. Kesät, lomakaudet ja joulu ovat vilkkainta aikaa. Jonkin verran myymälää käyttävät myös venäläiset asiakkaat.”

Kiteen Meijerin hyvästä palvelutasosta kertoo sekin, että myymälässä asioivat myös kilpailevan meijerin tuottajat, vaikka heillä on paikkakunnalla oma toimipiste. Hyvän suosion ovat saaneet myös meijerin keväiset markkinat, jossa on paljon eri firmojen tuote-esittelijöitä sekä maisemia.

Syyskuussa myymälässä on edessä kylmiöremontti, mikä vaikuttaa tilapäises-

Kiteen Meijeri on tuottajia lähellä

TEKSTI JA KUVA: ANTTI ÄIJÖ

Kiteen Meijeri tarjoaa tuottajille kaikki ne palvelut, mitä tarvitaan, arvioi meijerin tuottajavaltuustossa puhetta johtava Ari Hänninen.

ti aukioloon.

Kiteen Meijerille maitoa toimittaa tällä hetkellä 43 tilaa, joiden yhteenlaskettu maitomäärä oli viime vuonna noin 12 miljoonaa litraa.

Maidontuottajille Kiteen Meijerin olemassaolo on tärkeä asia, muuten ei alueella olisi vaihtoehtoja.

”Meijeri maksaa tällä hetkellä Itä-Suomen parasta hintaa maidosta ja tuottajapalvelut ovat hyvin kilpailukykyiset”, Ari Hänninen sanoo.

”Tarve meijerille on olemassa, kun se vain osataan hyödyntää. Kuormia ajetaan Sipooseen päivittäin ja mukaan mahtuisi uusienkin tuottajien maitoja.”

Tuottajavaltuusto välittää tietoa

Tuottajavaltuusto on Kiteen Meijerillä toiminut muutaman vuoden. Ari Hänninen näkee sillä olevan eniten merkitystä tie-

donvälityksen kannalta.

”Valtuusto kokoontuu kolme-neljä kertaa vuodessa. Kokouksissa keskustellaan paljon, annetaan palautetta meijerin johdolle ja käydään läpi ajankohtaisia asioita. Tätä kautta viesti kulkee hyvin Sipoon suuntaan.”

Ari Hänninen on tuottajavaltuuston puheenjohtajana osallistunut Arlan yhteistyöryhmän kokouksiin. Sen kautta saa ajankohtaista tietoa myös naapurimaiden maitosektoreilta.

”Kokouksissa olen huomannut, että Arlan johto on yllättävän lähellä meitä tuottajia. Ruotsalaiset ja tanskalaiset kuuntelevat mielellään, mitä suomalaisille kollegoille kuuluu.”

Maitomarkkinoiden tilanne on tuottajan näkökulmasta tällä hetkellä aikamoinen kysymysmerkki. Tässä vaiheessa ei vielä ole selvillä, mitä vaikutuksia Venäjän maitotuotteille asettamalla tuontisululla on.

”Arla jalostaa kaiken Suomessa tuotetun maidon tuoretuotteiksi, joten paniikkiin ei tuottajilla ole aihetta. Jos muiden maiden ylijäämätuotteiden tuonti Suomeen kasvaa, sillä voi aikaa myöten olla vaikutusta”, Ari Hänninen arvioi. □

Meijerin myymälä on Kiteellä tuottajia lähellä. Tarvittaessa Anne Jaatinenkin tulee konttorista palvelemaan asiakkaita.

Ranuan Meijerin maitomäärä kasvussa

TEKSTI JA KUVAT: ANTTI ÄIJÖ

Ranuan Meijerin tulevaisuus näyttää toimitusjohtaja Jouko Lifländeristä varsin positiiviselta. Meijerin maitomäärän arvioidaan nousevan tänä vuonna noin 5 miljoonalla litralla. Reipas lisäys on pääosin peräisin meijerille siirtyneiltä uusilta tuottajilta.

hyen kesän aikana se kasvaa ympäri vuorokauden eikä sen markkinointiin ole juuri parempaa vaihtoehtoa kuin jalostaa se maidoksi. Ranuan Meijeri kuten koko Arla –ryhmä maksaa maidosta hyvin kilpailukykyistä hintaa ja tarjoaa tuottajille kannattavan vaihtoehdon.

”Monet tuottajat pitävät myös meijerin osakeyhtiömuotoa hyvänä. Pääomaa ei sitoudu meijerin omistamiseen ja maitotulot voi käyttää tilan kehittämiseen ja omaan hyvinvointiin. Tuottajista koostuva hallinto varmistaa että lähimeijerissä tuottajia kuunnellaan”, Jouko Lifländer kertoo.

Meijerin historiaa ja vaiheita

Tuotannon käynnistymisestä Ranualla tulee ensi talvena kuluneeksi 50 vuotta. Tuotannossa olivat alkuun maidot, voi ja juustot. Juuston valmistuksen oheistuotteena saatu hera käytettiin oman sikalan rehuna.

Päätös oman meijerin perustamisesta Ranualla syntyi tuottajien keskuudessa vuonna 1963, kun haluttiin parantaa maidon keräilyä ja palveluja sekä saada parempaa hintaa. Heti perustamisvaiheessa päädyttiin osakeyhtiömuotoon, sillä tuottajien hankkeen tukena olivat yksityinen Maitotuote Oy sekä Ingmanit.

Talouden käytyä hyvin kireäksi toteutettiin 1989 suunnattu osakeanti Ingman Foods Oy:lle, jonka jälkeen meijeri jatko Ingman konsernin tytäryhtiönä.

Mentäessä kohti EU:n haasteita perustettiin v. 1996 Juusto Kaira Oy, jonka osakas Ranuan Meijeri oli. Juuston tuotanto keskitettiin Kuusamoon Ranuan jatkaessa vielä voim valmistusta vuoteen 2002.

Nykyisin meijeri toimii maidon hankintayhtiönä, lisäksi toimintaan kuuluvat maidon tuotantoa tukevat monipuoli-

set tuottajapalvelut, meijerimyymälä sekä laaja-alainen huoltopalvelu. Nykyisiin, Ranuan kunnan vuokratiloihin eläinpuiston välittömään läheisyyteen meijeri siirtyi pian jalostustoiminnan loputtua 10 vuotta sitten.

Maidon keräily tapahtuu Arla Oy:n toimesta ja ohjauksessa, maito jalostetaan pääosin tuoremaidotuotteiksi Sipoossa.

Pitkiä työsuhteita

Ranuan Meijerillä on hyvin sitoutuneita työntekijöitä, henkilökunnasta neljän työura on jatkunut yli 30 vuotta. Pisimpään talossa olleella, huoltopalvelusta vastaavalla Osmo Heikkilällä työuraa on jo yli 40 vuotta. Vakainaista, kokoaikaista henkilökuntaa on kuusi, lisäksi yksi oppisopimuksella kylmäasentajaksi opiskeleva huoltopalvelumies sekä osa-aikainen toimitusjohtaja.

Meijerimyymälä ja tuottajapalvelu ovat tärkeä osa Ranuan Meijerin toimintaa. Myymälän tuotevalikoima on varsinaisten meijerituotteiden lisäksi laaja. Tuotevalikoima on kasvanut myös muiden kuin maidontuottajien tarpeisiin, sillä asiakaskuntana ovat myös turistit sekä Ranuan paikalliset asukkaat. Meijerin markkinatapahtumat kokoavat satamäärin väkeä.

Huoltopalvelun toiminta-ajatus on tärkeitä ”maito-ohjauksessa kaikki yhdeltä toimijalta”.

Se tarkoittaa kylmähuoltoa, sähkötyötä, LVI -töitä sekä tilasäiliöitä ja varaosia. Pitkien etäisyyksien alueella tämä konsepti voi säästää tiloille monen asentajan aiheuttamat lisäkulut ja kilometrikorvaukset.

Meijeri tarjoaa lisäksi lypsikonehuollon ja kattavan varaosapalvelun. Yhtiöllä on myös Grene –partnersopimus valikointimeen. Kylmähuoltopalvelua ja –asennuksia myydään mmaatilojen lisäksi kauppoille, kunnan kiinteistöille, yrityksille sekä yksityisille. Viime vuosina ilma- ja maalämpöpumppuja on myyty ja asennettu melkoinen määrä. □

Osmo Heikkilä on palvellut Ranuan Meijeriä ja sen asiakkaita jo 40 vuotta.

Tulevaisuudessa maitotilojen määrä toki vähenee, mutta toiset laajentavat tuotantoa, sillä uskoa maidontuotantoon on”, Jouko Lifländer arvioi.

Ranuan Meijerille tulee maitoa 18 kunnan alueella sijaitsevilta 120 maitotilalta. Maitomäärästä viidennes tulee Pohjois-Pohjanmaan alueelta ja 80 % Lapsista. Tuottajat tekevät laadukasta työtä, sillä yli 95 % maidosta on E- luokassa. Joitakin navettainvestointeja on työn alla tai suunnitteilla, joten lähitulevaisuuskin näyttää turvatulta.

Pohjoisessa kasvaa vain nurmi, mutta ly-

Meijeri kehittää toimintaansa

TEKSTI: ANTTI ÄIJÖ

Ranuan Meijeri kehittää jatkuvasti toimintaansa, jotta entisiä ja uusia maidontuottajia pystytään palvelemaan vähintään yhtä hyvin kuin tähän asti”, lupaa hallituksen puheenjohtaja Jani Sääsکیلاhti. Meijeri on saanut tänä vuonna runsaasti uusia tuottajia Itä-Lapista, minkä johdosta keräilykalustakin on tarvittu lisää.

”Palveluiden kehittäminen on syksyllä vakavasti pohdittavana. Meijerin huoltopalvelu on maidontuottajille erittäin tärkeä ja niitä palveluita myydään muillekin. Tarkoitus on turvata nämä palvelut työnte-

kijän eläkkeelle siirtymisestä huolimatta”, Jani Sääsکیلاhti kertoo.

Taakse jäänyt kesä oli Ranuan maidontuottajille myönteinen. Rehusato onnistui ainakin määrällisesti hyvin. Tulevaisuus näyttää valoisalta senkin takia, että kustannusten nousu on tänä vuonna pysynyt hyvin kurissa.

”Tulossa on maidontuottajien kannalta ihan hyvä vuosi, jos maidon hinta pysyy nykytasolla”, Jani Sääsکیلاhti arvioi.

Maidon hintakehitys on vielä arvoitus, sillä Valion viennin vaikeudet heijastuvat kotimaan kaupan kautta muihinkin suomalaismeijereihin. Maitotuotteiden kilpailu kaupassa kiristyy, kun alun perin

vientiin tarkoitettuja tuotteita myydään alennuksella.

”Toivottavasti vienti alkaa uudestaan vetää, niin että markkinahäiriö jäisi tilapäiseksi”, Jani Sääsکیلاhti tuumaa.

Jani Sääsکیلاhti johtaa puhetta myös MTK:n Ranuan yhdistyksessä. Meijerikiistat eivät omalla paikkakunnalla ole nostaneet tunteita, sillä kunnan alueella kaikki maitotilat tuottavat Arlalle. Nokiteltua on kuulunut lähinnä oman piirin ulkopuolelta.

”Joskus ne puheet tuntuvat ikäviltä, yhtä suomalaista maitoa me tuotamme kuin valiolaiset.” □

Tiedusteletuotteita meijeristä tai palvelevalta alue-edustajaltamme.
www.vilomix.fi

MELICA-TUOTEPERHEEN RAKEISET KIVENNÄISET

MELICA TARMO

Fosforipitoinen kivennäisrehuseos ummessa oleville ja tunnutettaville lehmille.

MELICA LEMPI

Lypsykivennäisreos nautakarjalle laidun- ja säilörehuruokintaan ympärivuotiseen käyttöön. Lempi sisältää runsaasti kalsiumia korkeatuottoisten lehmien tarpeeseen ja korkean magnesiumpitoisuuden ansiosta se soveltuu erinomaisesti laidunruokintaan.

MELICA KASVU LEMPI

Runsaasti kalsiumia sisältävä kivennäisreos hiehoille ja kasvaville naudoille. Lisättyä biotiinia sorkkien kunnon ylläpitämiseen.

UUDISTUNUT HIVEN ON NYT

Vilomix
Cultivating Value

Kehityspäällikkö navetassa

TEKSTI: SONJA IHAINEN

Kehityspäällikkömme Rasmus Diesen kävi tutustumassa maidontuottajan päivään Maria Rustaniuksen maitotilalla Liljendalissa. Rasse, mitä sinulle jäi mieleen kokemuksesta?

Aloittaessani kehityspäällikkönä Arlalla maaliskuun alussa asetin tavoitteekseni, että pääsisin kulkemaan maidon matkan alusta loppuun tutustuessani yritykseen ja toimialaan. Maito-

retken myötä olen tutustunut tuotantoon ja logistiikkaan.

OLEN myös jalkautunut kauppoihin kertomaan uusista paikallismaidoista ja viettänyt päivän myyntiedustajan kanssa, joten kaupat ovat tulleet tutuiksi sekä markkinoinnin että myynnin näkökulmasta. Lisäksi kuluttajat ovat tulleet tutuiksi Arla Idean kautta.

TOUKOKUUSSA pääsin vihdoin tutustumaan myös tuottajan arkeen, sillä pääsin päiväksi Marian navettaan oppipojaksi. Tämä on ollut mieletön oppimiskokemus tähän mennessä ja suosittelen kaikille tutustumista maidon matkaan!”

TUOTTAJAVIERAILU alkoi luonnollisesti varhaisella herätyksellä. Erityisen positiivista kehityspäällikköstä oli, että sain tehdä yhdessä päivässä työtä kahden päivän edestä. Kauluspaita vaihtui haalariksi ja läppärin näpyttely vaihtui lannan luontiin.

”VAIKKA navetassa oli tuplamiehitys, aamulypsy kesti yhtä kauan kuin normaalisti, joka osoittaa työn vaatavuuden. Marian opastuksella pääsin muun muassa tutustumaan lehmien, opettelemaan lypsämisen prosessia, syöttämään lehmiä sekä toteuttamaan joka pojan unelmaa, eli ajamaan traktorilla.”

TYÖSKENNELTYÄNI navetassa päivän voin todeta, että maanviljely on todellakin elämäntapa. Lehmät eivät lomale ja ne pitää lypsää kaksi kertaa päivässä, joten maidontuottajamme tekevät pitkiä päiviä aikaisilla herätyksillä. Lisäksi navetoissa on usein kovat työskentelyolosuhteet ja esimerkiksi lehmien sairastessa tilan tuottavuus kärsii nopeasti, joten tuottajan työ on fyysisesti ja henkisesti raskasta. Nämä asiat unohtuvat helposti, kun kuluttajana nauttii erinomaisesta lopputuotteesta.

”KIITOS kaikille tuottajillemme, teette hienoa työtä!”

LAATU on ykkösasia maidon kuljetuksessa

TEKSTI: ANTTI ÄIJÖ, KUVA: JANI AHOLAAKKO

Maidon keräilyautojen kuljettajista tulee Maitohygieneialiiton toiminnanjohtaja Marjatta Rahkion mukaan yhä vahvemmin ensivaiheen laatupäälliköitä. Maidon testaus keräilyvaiheessa lisääntyy, mutta useimmat testausvaiheet tehdään automaattisesti.

Maidon kuljettaja selvittää tilalla aina, onko maito valmista kuljetukseen. Aina maitoa ei voida ottaa keräilyauton kyytiin. Yleisin syy ongelmiin on maidon liian korkea lämpötila, harvemmin on ollut on-

gelmia aistinvaraisessa laadussa. Maidon makuvirheet johtuvat yleensä tilojen olosuhteista, rehuista ja eläimistä. Joskus syy löytyy lypsylaitteistosta tai tilasäiliöstä.

Antibioottijäämiä on suomalaisissa maitonäytteissä ollut vähän, mutta niiden suhteen on syytä olla jatkuvasti tarkkana. Joitakin kymmeniä maitokuormia vuodessa menetetään antibioottimaidon takia. Tilanäytteistä antibioottia on löytynyt vain 0.16 prosentista.

Maidonkäsittelytilojen kuntoa seurataan muun muassa lakisäätöissä hygie-

niatarkastuksissa. Marjatta Rahkion käsityksen mukaan maito huoneet eivät ole kaikissa tapauksissa olleet niin siistejä kuin olisi suotavaa.

Arla Suomi koulutti kesällä maitoautojen kuljettajia Hämeenlinnassa ja Oulussa. Hämeenlinnassa koulutettavia oli puoli tusinaa, Oulussa parikymmentä. Maidon laadun tarkkailu ja laadusta huolehtiminen olivat koulutuksissa keskeisesti esillä. Marjatta Rahkion lisäksi koulutusta pitivät Finlacton asiantuntijat ja hankintajohtaja Sami Kilpeläinen. □

Joillekin riittää tavalliset laitteet, jotkut haluavat navettaansa PLUS:aa

DeLaval

Jokainen tila pystyy parantamaan maidontuotannon tuottavuutta ja työnlaatua. **DeLaval PLUS+** tarjoaa Sinulle enemmän tuotantosi kehittämiseen. Edistyksellisin lypsyteknologia, laitteiston kapasiteetti ja tuotannonohjauksjärjestelmämme ovat todellista Plussaa, jota saat vain DeLavalilta, lypsytavasta riippumatta.

Lue osoitteesta www.delaval.fi, kuinka voit kehittää navettasi olosuhteita.

Kotimainen Startti

– vahva tuotanto alusta alkaen

Hyvin hoidettu vasikka tulee aikuisena lypsämään paremmin. Startissa on maidon raaka-aineet ja kaikki, mitä vasikka tarvitsee terveeseen kasvuun.

Tuottajat tietävät, että kotimainen Startti antaa varmat tulokset kaikissa juottomuodoissa.

Siksi se on Suomen suosituin – vuodesta toiseen.

Startti Auto
Startti Maito Instant

Startti tuotannon kasvuille.
Maitotiloille ja vasikkakasvattamoille.

www.valio.fi/Startti

Avoimet ovet Hämeenlinnassa

Hansu ja Pirre palkitsivat tikkakisan voittajia. Pirren syleilyyn pääsi kisan nuorin osallistuja Lauri Suolahti, joka myöskin voitti kolmi-vaiheisen kisan finaalin.

Sopiva sää houkutteli Hämeenlinnan Osuusmeijerin Karikon kesäpaikalle runsaasti tuottajia.

Matti Koukkulan sop-patykin anti-mista nautittiin aurinkoisena kevätpäivänä Hämeenlinnan Osuusmeijerin avoimien ovien päivänä. Mukana oli myös mm. Atria Nauta ja A-Rehun Elisa Uusi-Heikkilä grillimakkaran kera.

Kesän kuulumisia

Kuva: Lea Järvinen

Joukko hämäläisiä karjatilallisia vieraili Pellon maaseutunäyttelyn yhteydessä Ranualla Jani Säaskilahden ja Mauri Kuhan karjatiloiilla. Kuva on otettu Ranuan Meijerillä, mihin myös vierailu suuntautui.

Antti Filppulan ja Marko Sorviston Duo Engineers selvisi välieriin Suomen paras duo –kilpailussa. Kontrabassoa soittava Marko on maidontuottaja ja Laaksojen Maitokunnan hallintoneuvoston puheenjohtaja.

Minna Slotte Arlan myyntijohtajaksi

TM Minna Slotte on nimitetty Arla Oy:n myyntijohtajaksi ja johtoryhmän jäseneksi 18. elokuuta alkaen. Hänen vastuullaan on sekä vähittäiskaupan että Foodservicen myynnin johtaminen ja kehittäminen.

Minnalla on monipuolinen kokemus sekä elintarviketeollisuuden että vähittäiskaupan puolelta. Minna palaa takaisin Arlalle vajaan seitsemän vuoden jälkeen. Hän siirtyy Arlalle SOK:lta, jossa hän työskenteli viimeksi ryhmäpäällikkönä vastuullaan tuore- ja panimotuotteet.

- Olemme iloisia, että saamme Minnan Arla-tiimiin. Minna vahvistaa joh-

toryhmäämme Suomessa omalla vahvalla osaamisellaan ja kokemuksellaan. Pidän myös tärkeänä, että johtoryhmämme on mahdollisimman monipuolinen, niin taustansa kuin kokemuksensa puolesta, sanoo Arla Oy:n toimitusjohtaja Reijo Kiskola.

- Suomessa meijeriteollisuudella on pitkät perinteet ja suomalaisten arjessa maidolla on tärkeä asema. On ilo päästä työskentelemään toimialalle, jossa olemme edelläkävijöitä Suomessa. Haluan olla mukana kehittämässä entistä innovatiivisempia ratkaisuja niin asiakkaille kuin kuluttajille sekä vastaamassa kuluttajien erilaistuviiin tarpeisiin, sanoo Minna Slotte.

Mikko Poikolainen Arlan Foodservicen myyntipäälliköksi

Mikko Poikolainen on nimitetty Arlan Foodservicen myyntipäälliköksi. Hänen vastuullaan ovat Arlan Foodservice -tiimin johtaminen ja asiakaskokonaisuuksien kehittäminen.

Mikolla on pitkä kokemus suurkeittiö- ja Horeca-puolen palveluista sekä elintarvikealalta. Hänellä on erinomaiset lähtökohdat johtaa Arlan Foodservice -yksikköä.

Mikko tulee Arlalle Unilever Foods Solutionilta, jossa hän on työskennellyt erilaisissa myynnin johtotehtävissä vuodesta 2006 lähtien.

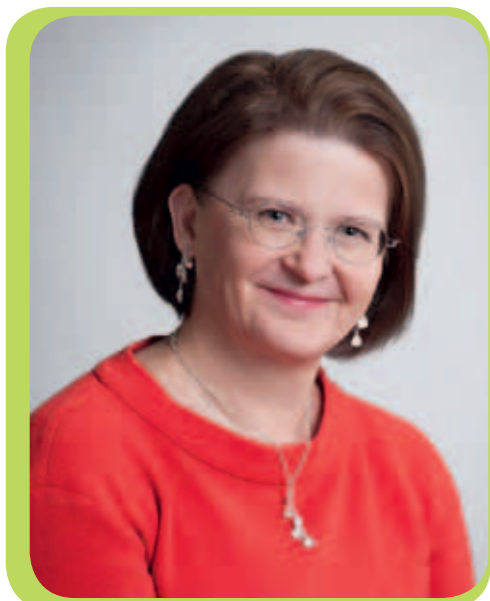
- Arlalla minua kiehtovat luonol-

iset ja puhtaat tuotteet, joita tiedän myös asiakkaidemme arvostavan. Myös paikallinen toiminta kansainvälisillä mausteilla on mielenkiintoinen yhdistelmä, sanoo Mikko.

Arlan Foodservice-asiakkaita ovat ravintolat, hotellit, yhteisöt, päiväkodit, koulut ja oppilaitokset, sairaalat sekä palvelutalot ja hoivakodit. Tarjoamme asiakkaillemme/kokeille/keittiöalan ammattilaisille terveellisiä ja luonnollisia maitotuotteita, joiden avulla he pystyvät valmistamaan maukkaita aterioita. Haluamme kasvaa yhdessä asiakkaidemme kanssa, siksi terveellinen ja vastuullinen kasvu ovat toimintamme perusta.

Maitohygienialiiton uusi toiminnanjohtaja

Maitohygienialiiton toiminnanjohtajaksi on 1.9 alkaen valittu elintarvike- ja ympäristöhygienian erikoiseläinlääkäri ja eläinlääketieteen tohtori **Kristiina Asplund**. Asplund on työskennellyt aikaisemmin mm. kunnaneläinlääkä-

rinä, erikoistutkijana Valtion eläinlääketieteellisessä laitoksessa sekä laatu- ja johtotehtävissä lentoliikenteen cateringtoiminnoissa.

Maitohygienialiiton edellinen toiminnanjohtaja ELT Marjatta. Rahkio siirtyi 1.9 alkaen maa- ja metsätalousministeriöön.

Arlan uutuuksia

NAUTI HELPOSTI HERKULLISTA PROTEIINIA

Arla Protein menestysarja kasvaa herkullisilla Proteiinijogurteilla. Jogurteissa on runsaasti proteiinia ja ne on makeutettu luonnollisesti hedelmäsokerilla. Mahavat makuvaihtoehdot ovat mango-ananas, karhunvatukka-vanilja ja maustamaton jogurtti.

TUNNELMOI JUUSTOILLA

Hämärtyviin iltoihin tunnelmaa ja pristystä tuovat täyteläiset herkuttelujuustot. Tämän syksyn Castello-uutuuksissa maistuu valkohomejuusto tryffeleiden kanssa ja mieto sini-valkohomejuusto. Molemmissa on tuttu Castello valkohomejuuston kermanen suutuntuma.

SOKERITON PANNUKAKKU

6 dl Arlan kevytmaitoa Hämeestä ja toki käy Suomestakin :)
3 dl vehnäjuuhoja
2 kananmuna
2 tl hienoa merisuolaa
2 rkl meijerivoita

Sekoita jauhot, merisuola, maito, munat ja voi. Anna taikinan turvota vähintään puoli tuntia. Sekoita taikina. Kaada se voideltuun vuokaan.

Aamiaspannarin täytteen

Pannarin päälle voi heittää 150g kinkkusuikaleita, tomaattiviipaleita ja oreganoa. Pannarin lisänä tarjoilaan 150g raejuustoa sekä noin 2dl suikaloitua rucola-salaattia.

Paista 190 asteessa noin 20 minuuttia.

Perunapannari kalan tai lihan lisukkeeksi

400g kypsää perunaa kuutioina, 100g tuoretta purjoa viipaleina, tuoretta basilikaa hienonnettuna, 1tl merisuolaa.

Sekoita perunakuutiot, purjoviipaleet ja mausteet. Levitä täytteen ensin uunipannulle, kaada pannaritaikina päälle ja paista 190 asteessa puoli tuntia.

VIRKISTY LIMONAADILLA

Suomessa hienosti menestynyt God Morgon Inspiration sarja saa täydennystä, kun lanseeraamme ylellisen janon-sammuttajan Inspiration Lemonaden. Tässä limonadissa on aina vähintään 50% hedelmäpitoisuus, vettä ja hippunen sokeria, joten se maistuu kuin olisit valmistanut sen itse kotona.

Uusi tuoteperhe maitotilan tarpeisiin

TEKSTI JA KUVA: KIILTO CLEAN OY

KiiltoClean on kehittänyt maidon alkutuotannon tueksi uuden ROBO-tuotesarjan. Se on rakennettu vastaamaan nyky-päivän robottilypsyn tarpeita. ROBO-tuotteet tarjoavat kokonaisratkaisun kaikkien johtavien laitemerkkien vaatimaan puhdistukseen. Tuotteet on kehitetty ja testattu yhteistyössä robottitilojen kanssa. Asiakastestien aikana seurattiin mm. tuotteiden kulutusta, maidon laatua, visuaalista puhtautta ja mahdollisia allergisia reaktioita.

Uusi tuoteperhe on suunnattu alkutuotannon maitotilojen lypsyrobotin pesuun ja

hygieniaan. Maitotilojen koot kasvavat jatkuvasti, ja moni tilallinen tekee huomattavan suuria investointeja lypsyrobotiteknologiaan. Kun lypsykarjan määrä suhteessa tilan henkilökuntaan kasvaa, asettuvat myös vaatimukset laitekannan toimivuudesta ja elintarviketurvallisuudesta uudelle tasolle. Hygienia on tärkeä osa eläinten hyvinvointia, maidon laadunvarmistusta ja koneiden ja laitteiden toimivuutta.

Lypsyrobotit ovat maitotiloille erittäin merkittävä investointi, joten robottien häiriötön toiminta on kriittistä tilan tuotannon takia. Laitteiden puhdistus ja huolto tulee olla maidontuotannon sujuvuuden kannalta ongelmatonta.

Laitevalmistajat ovatkin määritelleet laatuvaatimukset pesuaineille, jotta koneille ei synny niiden käytöstä esimerkiksi korroosio-ongelmia. Mikäli pesuaineet vastaavat näitä spesifikaatioita, voidaan pesuaineita turvallisesti käyttää laitteistojen pesuissa. KiiltoClean on jatkokehittänyt Robo sarjaa laitevalmistajan laatuvaatimusten mukaisesti ja muuttanut esim. hapanpesuaine Robo H:n koostumusta siten, että sitä voidaan turvallisesti käyttää lypsyrobottien pesussa. Laitevalmistajan spesifikaatioiden mukaisten tuotteiden käyttö on hyväksyttävää myös takuuajana. Takuuajan rajoittaminen hyväksytyjen pesuaineiden käytön osalta ei ole myöskään EU-lainsäädännön mukaista, joten voimme tarjota kilpailukykyisen kotimaisen vaihtoehdon useimmille robottitiloille, toteaa KiiltoCleanin tuotepäällikkö Riitta Järvinen.

Suomalaista tuotekehitystä

KiiltoClean on perheyrittys ja Kiilto Family -konserniin kuuluva johtava suomalainen puhtaus- ja hygieniaratkaisujen toimittaja ja kansainvälisesti vahva toimija. Kiilto-konserni työllistää yli 800 työntekijää, joista KiiltoClean Oy 300. Tuotevalikoimaan kuuluvat pesu-, puhdistus- ja hoitoaineet, hygieniatuotteet, teollisuuskemikaalit sekä siivousvälineet ja -koneet.

KiiltoCleanin tutkimus- ja tuotekehitys tehdään Suomessa turvallisesti ja vastuullisesti ympäristöstä ja ihmisistä huolehtien. Kotimaisena toimijana tunnemme suomalaiset olosuhteet ja tuotteille asetettavat vaatimukset. Teemme jatkuvaa tuotekehitystyötä asiakkaidemme kanssa. Uudet innovatiiviset tuotteet, konseptit ja palvelut vastaavat eri alojen asiakkaiden, uusien materiaalien sekä lainsäädännön muutuksiin. KiiltoClean huomioi ympäristönäkökohdat koko tuotteen elinkaaren ajalta.

Tuotteemme valmistetaan Turussa ja Hankasalmen Niemisjärvellä sijaitseissa tuotantolaitoksissamme. Avainlippu-alkuperämerkki kertoo, että tuote on valmistettu tai palvelu tuotettu Suomessa. Merkki antaa kuluttajille mahdollisuuden valita suomalainen vaihtoehto ja näin ostopäätöksillä vaikuttaa niin omaan kuin kansainvälisten hyvinvointiin. Avainlipun käyttöä valvoo Suomalaisen Työn Liitto. □

Heritage Label – astetta parempaa leivällesi

TEKSTI: MARITA KOKKO

Juustotiimiläiset Harri Kähkönen ja Antti Airaksinen tuovat juustokategoriaan uutta nostetta. Juustotiimissä on mukana myös Laura Kasila, joka odottaa innokkaasti uusien juustojen maistelua.

Tänä syksynä Arla tuo markkinoille alkuperäisjuustojen sarjan, joka lupaa kuluttajien leivälle hieman parempaa. Heritage label -sarjaan kuuluvat cheddar Englannista, Bergkäse Saksasta ja prästost Ruotsista. Heritage label -sarjan juustot valmistetaan alkuperäislaadun ja ne tarjoavat makuja, joilla on pitkä historia. Nämä juustot tuovat virkistävää vaihtelua arkena käytettäviin juustoihin.

Jokaisella näistä juustoista on oma tarinansa. Englannin kuningas pääsi maistamaan cheddaria 1170-luvulla. Hän ihastui makuun ja tilasi juustoa hoviinsa. Nyt juusto on maailmankuulu. Bergkäse on maitujuusto Alpeilta. Lehmät ovat laiduntaneet alppiiniityillä 800 metrin korkeudessa, ja niittyjen ruoho maistuu juustossakin. Präst-juustolla taas ruotsalaiset talonpojat maksoivat aikanaan kirkollisveronsa pappilaa.

Juustotiimiläiset Antti Airaksinen ja Harri Kähkönen ovat innoissaan uusista arkikäyttöön tarkoitetuista Heritage Label -juustoista.

”Käymme suomalaisten kuluttajien kanssa kaupassa ja kuuntelemme heidän toiveitaan. Kuluttajat haluavat alkuperäistuotteita, joilla on tarina. He pitävät myös vaihtoehtoista perusedamille ja kermajuustolle”, senior category manager Antti Airaksinen kertoo. □

KiiltoClean

Kotimaisuus, suomalaisuus

- Suomalainen omistaja
 - ◆ Perheyrittys, pitkä historia
 - ◆ Luotettavuus, turvallisuus, varmuus jatkuvuudesta
- Tuotekehitys Suomessa
 - ◆ Tuotteet kehitetty Suomen olosuhteisiin
 - ◆ Tiivis yhteistyö asiakkaiden kanssa
 - ◆ Varmuus turvallisuudesta
- Valmistus Suomessa
 - ◆ Työllistää suomalaisia
 - ◆ Nopeat ja varmat toimitukset asiakkaille

Robo-sarja: F 2 Robo E (emäksinen pesuneste), F 3 Robo KE (emäksinen, klooripitoinen pesuneste), F 6 Robo H (hapan pesuneste), F 5 Robo D (harjapesuaine), F 6 Robo V (vedinkasto)

UUSI OSOITE REHUNÄYTTEILLE
Lähetä ne Viljavuuspalveluun!

LUOTETTAVA
NIR
ANALYSOINTI

- Markkinoiden laajin analyysisisältö
- Edistyksellinen Silage Manager -tulkinta
- Tuttu ja luotettava Viljavuuspalvelu

euofins | Viljavuuspalvelu

Puh. 015 320 400
PL 500 (Graanintie 7) • 50101 Mikkeli • www.viljavuuspalvelu.fi

PALVELUA MAATILOILLE VUODESTA 1979

E-Plus – Liuos tuotantoeläinten E-vitamiinitarpeen tyydyttämiseen. E-Plus antaa ravintoon myös hyödyllisen seleenilisän.

Seleeni EC-Plus rae – vahva E-vitamiini- ja seleeni-valmiste. E-vitamiini ja seleeni suojaavat elimistöä hapettumisvaurioilta. Vastapuidun ja tuoreen viljan E-vitamiinipitoisuuden nostoon. Sisältää myös C-vitamiinilisän. Tuotteen seleenistä osa on orgaanista.

Melica Seleeni-E 3000 – Rakeinen E-vitamiini/seleenivalmiste kotieläimille. Sopii myös luomutuotantoon.

Tiedustele tuotteita meijeristäsi.

Cultivating Value

puh. 010 402 7700
www.vilomix.fi

UUDISTUNUT
HIVEN ON NYT

Vilomix

Ruokinnan parhaat asiantuntijat palveluksessasi

Olemme saavuttaneet asiakkaiden syvän luottamuksen korkeatasoisilla tilarehuilla ja kivennästuotteilla. Suomen parhaat ruokinnan ammattilaiset ovat suunnitelleet ja valmistaaneet yli 1000 erilaista tuotetta juuri Sinua varten. Liity sinäkin menestyjien joukkoon!

AGRI MARKET
www.agrimarket.fi
www.suomenrehu.fi
www.valitsesopiva.fi

Arlalaisille hyvää palautetta kaupoissa

Arlan konttorihenkilöstö ja maidontuottajia kohtasi kuluttajia kaupoissa maitohyllyjen äärellä alkukesällä. Kuluttajilta saatu palaute uusista maitopakkausista oli pääasiassa positiivista. Tässä muutamia fiiliksiä päivästä:

"Kangaskassit sai hyvää palautetta – kuluttajat vaikuttivat aidosti ilahuneilta ja kehuivat kassin ulkonäköä! Give awayn kanssa on helppo lähestyä kuluttajaa."

"Kangaskassit toimivat erittäin hyvänä keskustelun avuksena."

"Kuluttajat olivat pääosin positiivisia uusille pakkausillemme ja "Maitoa Suomesta" –konseptille."

"Kuluttajat suhtautuivat meihin jopa yllättävän positiivisesti ja olivat valmiita vaihtamaan muutaman sanan maidoista."

"Keikka oli oikein opettavainen ja hyvä, näitä lisää :)"

"Yleisesti ottaen jalkautuminen on loistava idea; hyvä tapa saada konttorinväki kentälle "ytimeen" ja lisäksi tehokas promoteino."

"Maitoa Uudeltamaalta/ Paikallismaidot oli uusi asia monelle ja sitä moni poimi mukaansa, kun kuuli, että se on läheltä."

Nova Hoof GA
SORKKALIUOS

TEHOKAS HOITOAINES SORKKASAIRAUKSIIN MM. NAUTAKARJAN SORKKAPAISEIDEN JA SORKKAMÄDÄN ENNALTAEHKÄISYYN JA HOITOO.

Tehokas, laimennettava sorkkaliuos. Laimennettu liuos kaadetaan sorkka-altaaseen. Ensimmäisen kolmen vuorokauden ajan tuotetta käytetään 5% vesiliuoksena. Sen jälkeen 2% liuoksena, kunnes vaurio on parantunut havaittavasti. Tämän jälkeen tuotetta käytetään 2-3 kertaa viikossa tai tarvittaessa. Pakkaus: 20 kg/kanisteri

SORKKIEN HOITOO

SORKKA-ALLAS
ALLAS ON SUUNNITELTU NAUTAELÄINTEN SORKKAKÄSITTELYYN.

Altaaseen sekoitetaan Nova Hoof GA sorkkaliuosta annosteluohjeen mukaan. Nautaeläimet kulkevat altaan kautta ja saavat "sorkkakylvyn". Sorkka-altaan tilavuus: 200 litraa. Ulkomitat (P x L x K): 2,00 m x 0,90 m x 0,15 m. Materiaali: 100% polyeteeni. Väri: vihreä

MYYNTEI: MEIJERIT & MAATALOUSKAUPAT

SorkkaSpray

TEHOKAS, HETI KÄYTTÖVALMIS SUIHKE SORKKA-ALUEEN IHOTULEHDUKSIA VASTAAN. (Mm. Digital Dermatitis)

Sorkka-alueen ihotulehdusongelmien hoitoon ja infektioiden ehkäisemiseen kehitetty käyttövalmis liuos. Soveltuu hyvin myös lehmän raajoissa oleville turvonneille ja haavaisille alueille. Pakkauskoko: 20 kg astia

TEOLLISUUSHANKINTA
Indolantie 11 67600 KOKKOLA
KOKKOLA 020 765 9580 HAAPAVESI 020 765 9583
www.teollisuushankinta.fi

Linnanmäki

Perheet viihtyivät Linnanmäellä

TEKSTI: SONJA IHAJAINEN

Arla valtasi Linnanmäen lauantaina 5.7. kun Arlan henkilökunta ja tuottajamme perheineen hurvittelivat huvipuistossa. Mukana oli tietenkin myös yhteistyömeijereiden henkilökuntaa ja tuottajia perheineen. Linnanmäellä oli yhteensä liki 800 henkilöä viettämässä iloista ja aurinkoista Linnanmäki-päivää!

Päivä alkoi herkullisella ja runsaalla brunssilla, jonka jälkeen perheet tai ryhmät saivat lähteä vapaasti kiertämään huvipuiston laitteissa. Tuttuja ja vähän tuntemattomampiakin arlalaisia pystyi tunnistamaan vihreästä Arla-lippiksestä tai raidallisesta maitokassista. Huvipuistossa oli mahdollista kiertää myös tehtävärata ja vastata tiukkoihin kysymyksiin Linnanmäen laitteista.

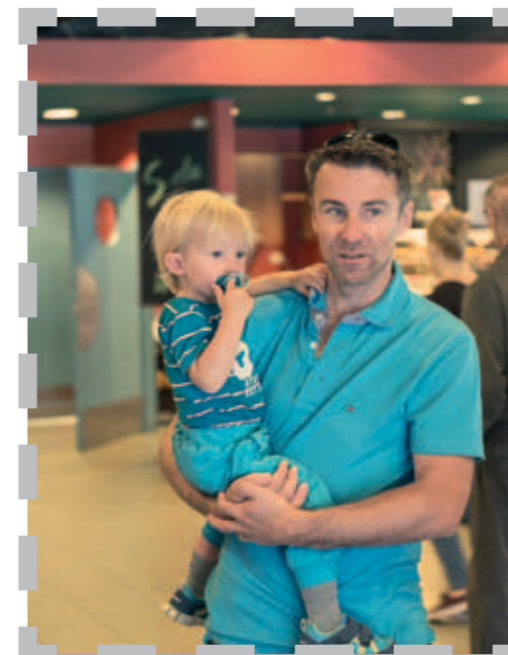
Tehtäväradan kiertäneiden ja tehtävälapun palauttaneiden kesken arvottiin iPad mini ja onnetar suosi Ville Sorvistoa Ylivieskasta. Villen vanhemmat Sari ja Marko ovat Arla Suomi -yhteistyömeijeri Laaksojen Maitokunnan tuottajia. Sorvistot olivat saapuneet yöjunalla Ylivieskasta Helsinkiin lauantaita edeltävänä yönä ja lähteneet jo lauantai-iltana takaisin, jotta ehtivät lypsylle sunnuntaiaamuna.

Linnanmäki-päivä on saanut paljon positiivista palautetta sekä henkilökunnalta että tuottajilta. Sampo Isokosken mukaan hänellä oli perheensä kanssa mahtava päivä, brunssi oli mainio ja kelikin kuin tilattu. ”Vähän joutui jonottamaan rannekkeita, mutta hyvin sujui kun ajattelee, että meitä oli niin paljon mukana”, Sampo summailee.

Maidontuottaja Minna Salennon perheellä oli vierähtänyt ainakin 15 vuotta viime vierailusta Linnanmäelle, joten heillä oli paljon uutta ihmeteltävää huvipuistossa. ”Päivä Linnanmäellä oli oikein tervetullut ja rentouttava vapaapäivä meille. Lehmiä hoiti lomittaja ja 16-vuotias poika pärjäsi laitteissa itsekseen, joten meillä ei ollut mitään hätää takaisin kotiin”, Minna kiittelee.

Linnanmäki valikoitui perhepäivän kohteeksi, koska se on mukana lastensuojelutyössä. Linnanmäen huvipuiston perustivat vuonna 1950 kuusi lastensuojelutyötä tekevää järjestöä, jotka yhdessä muodostavat Lasten Päivän Säätiön. Linnanmäen vuoden 2013 tuloksesta lahjoitettiin ennätyselliset 3,7 miljoonaa euroa lastensuojelutyölle. Jokainen huvipuistovieras tukee omalla käynnillään Suomen lasten puolesta tehtävää tärkeää työtä. □

KIVENNÄIS- JA ERIKOISREHU-KAMPANJA

MAAN PARHAISTA ANTIMISTA

Nyt evästetään koko tila

Kun tilaat 500 kg rakeisia kivennäisiä ja erikoisrehuja* tai 1 000 kg jauheisia kivennäisiä kerralla

Kaupan päälle Thermoksen termospullo

Vaihtoehtoisesti kampanjahinnasta 40 €:n alennus tonnilta rakeisissa kivennäisissä ja erikoisrehuissa tai 20 €:n alennus tonnilta jauheisissa kivennäisissä.

*Kampanja koskee myös erikoisrehuja, jotka myydään 1 000 kg:n lavoina (Tähti-Energialisä, Tähti-Seleeni-E ja Tähti-ADE Vitamiini). Kampanjaedun saat jokaisesta 500 kg:sta.

Thermoksen termospullojen kuningas, jonka useita testivoittajuuksia selittävät mm. ylivoimainen lämmön-eristyskyky (höyryävää juomaa vielä 24 tunnin kuluttua), lommoutumattomasta jousiteräksestä valmistettu ulkokuori sekä pullon kaatuessa itsestään sulkeutuva automaattikorkki. Koko 0,75 l. Tuoreimmat testivoitot: Tekniikan Maa 22/13, Kuluttaja-lehti 1/11.

Lisätiedot kampanjasta www.kinnusenmylly.fi

Kampanja voimassa 1.9.–31.10.

KINNUSEN TÄHTI REHUT ★★ ★

Murrantie 2
91600 Utajärvi
p. 08 514 4700
www.kinnusenmylly.fi

Myynti: maatalouskaupat

MAITOA, JOLLA ON KOTI SUOMESSA

nauti hyvästä

